

Закон о уређењу санитарске струке и о чувању народног здравља, 1921.

Садржај

Општа одређења

Ближа одређења

О хемијској лабораторији

О Главном Санитет. Савету

О давању праксе и о примању у државну службу

О окружним физикусима

О окруж. марвеним лекарима

О општинским бабицама

О приватним лекарима и приватној пракси држав. и општин. лекара

О таксама за лекарске услуге

О установама за спречавање разболевања

Карантини и састанци

Мере противу великих или природних богиња човечијих

Каламљење крављих богиња

Гробље и сарањивање

Мере против венерич. болести

О апотекама, апотекарима и о држању и продавању лекова и отрова

О болницама

Општа државна болница

Болница за душевне болести

Упућивање душевно оболелих на посматрање

Окружне болнице

Среске болнице

Општинске болнице

Приватне болнице

Сиротињски дом за телесно неспособне

О бањама и минерал. водама

Школа за бабице

Школа за лекарске помоћнике

О државним питомцима

Особена наређења

Прелазна наређења

I. СВ. САНИТЕТСКО ЗАКОНОДАВСТВО СВ. I.

Уведено у нови инвентар бр. 2163

1 јануар 1941 год.
Београд

ЗАКОН

**О
УРЕЂЕЊУ САНИТЕТСКЕ СТРУКЕ
И О ЧУВАЊУ НАРОДНОГ ЗДРАВЉА**

Допуњен и објашњен: од Законод. Одбора озакоњеним уредбама, решењима и расписима Министарства Народнoг Здравља, решењима Министарског Савета, одлукама Државног Савета, уредбама Министарства Финансија и т. д.

Средно

МИОЉУБ Л. МИШИЋ,

правни резерент — начелник Министарства Нар. Здравља

— 0 —

БЕОГРАД

Штампарија „СВ. САВА“ — Бранкова 16.

1921.

ЗАКОН

О

уређењу санитарске струке и о чувању народног здравља

од 30. марта 1881. године са изменама и
допунама: од 11 јуна 1884., од 4. марта
1891., од 14. јануара 1900., од 17. јануара
1905., и од 14. октобра 1912. године.

А.

Општа одређења.

Члан 1.

Главни надзор над целокупним државним лекаством, и главна управа свију послова, који се тичу чувања здравља људи и домаће стоке, као и оних, који се тичу лечења болесних људи и стоке спадају у делокруг Министарства унутрашњих послова*.

Члан 2.

Ради постигнућа ове цељи, Министру унутрашњих послова стоји на расположењу:

* Чл. 1. Уредбе о устројству Министарства Народног Здравља: „Целокупно старање о народном здрављу спада у делокруг Министарства Народног Здравља.“

1. У централој управи:*
 - а) Санитетско Одељење Министарства унутрашњих послова;
 - б) Хемијска лабораторија;
 - в) Главни санитарски савет.
2. По окрузима и у вароши Београду:**
 - а) физикуси
 - б) Марвени лекари
 - в) Срески лекари
 - г) Општински лекари
 - д) Општинске бабице
 - е) Установе за спречавање разбољевања људи и стоке
 - ж) Установе са лечење болесних људи, као и за чување неизлечивих болесника, богаља, слепих, глуво-немих и суманутих.
3. На граници државе:
 - Карантини, полукарантини и састанци.

Члан 3.

Министар унутрашњих послова има такође врховни надзор над приватним ле-

* в. Чл. 2 и 3. Уредбе о устр. Мин. Народ. Здравља, од 14.—XII—1920 г., чл. 1. закона о сталној болн. комисији и чл. 1. закона о сталној епидем. комисији.

** в. Чл. 1. и 2. Закона о окружним и среским санитар. управама, и чл. 1. Закона о устројству обласних санитар. управа.

карима, бабицама, марвеним лекарима* и њиховом праксом, као и над приватном праксом свију државних и општинских санитарских органа, а тако исто и право контролисана, наређивања са обзиром на прописе овог закона и појављене потребе, и право кажњења над њима.

Б.

Ближа опредељења.

ГЛАВА ПРВА

*О санитарском одељењу Министарства унутрашњих послова.***

Члан 4.

У задатак санитарског одељења Министарства унутрашњих послова спада:

* Надзор над чувањем здравља домаће стоке и лечења исте, у опште целокупна ветеринарска служба, пренесена је изменом и допуном закона о Министарству Народне Привреде од 4. октобра 1899. год. у Министарство Народне Привреде. Према Уредби о устројству Министарства Пољопривреде и Воде од 8 јула 1919 год. целокупна ветеринарска служба пренесена је на то Министарство.

** в. Члан 1, 2, и 3 Уредбе о устројству Мин. Нар. Здравља.

1.) Да снабдева државу са потребним медицинским, фармацевтичким, акушерским и ветеринарским* особљем, да са главним санитетским саветом испитује и оцењује његову научну и стручњачку спрему и академијску квалификацију; да му даје право на практику, да га предлаже за државну службу; да потпомаже удружења тог особља за научне и стручне цели.

2.) Да се, према опредељењима овога закона брине о отварању школа нужних за образовање санитетског нижег особља, лекарских помоћника, бабица, болничара и нудиља; — да са главним санитетским саветом израђује устројство тих школа, да им одређује наставни план, да одређује професора за њих, да прописује програм испита, да контролише како предавања, тако и испите у тим школама.

3.) Да државним питомцима за изуча-

* в. напомену код чл. 2. овог закона о ветеринарској служби у опште.

вање лекарских наука и ветеринарства* одређује универзитет на коме се имају учити, да контролише њихов рад за време школовања и полагања прописних испита и по свршеном школовању да их расподељује онамо са службом, где је највећа потреба за лекаре.

4.) Да што темељније проучава боловање и умирање у целој држави, да истражује узроке у најчешћим болестима у народу и на домаћој стоци,* да проучава начин и круг њиховог ширења и да се свагда стара, целисходним наређењима, спречити разбољевање, уклањањем главних узрока, а где то није могуће, да се стара најенергичнијим мерама, да се разбољевање ограничи на што мању меру, нарочито при разбољевању и умирању мале деце.

5.) Да се брине за најцелисходније лечење болесника у опште, а нарочито сиротиње; да поступно набави најмање за

* в. напомену код чл. 2. овога закона о ветеринарској служби у опште.

сваки срез по једног лекара, а по могућству и с временом, за сваку већу општину; да се, према опредељењима овога закона, стара о отварању већих централних државних и мањих средских болница; да прописује њихова устројства, упутства за службу, да бира нужни виши персонал за те болнице, да регулише њихове службене одношаје, да контролише целу радњу у њима, како у медицинско хируршком, тако и у економном погледу.

6.) Да израђује предлоге за законе и правила о поступању при заразним болестима, епидемијама и при сточним прилепчивим болестима,* да израђује устројство и прописе службене у карантинима и састанцима.

7.) Да израђује фармакопеју, предлоге за закон о апотекарској радњи, правила и таксе за ту радњу, правила за трговање са отровима, да регулише и надзирава целокупно апотекарство.

8.) Да наређује каламљење и прекала-

* в. напомену код чл. 2. овога закона о ветеринарској служби у опште.

мљивање крављих богиња по целој држави, да прописује правила за то, и да контролише како се тај посао врши.

9.) Да води надзор над прегледањем мртваца, да прописује правила о сарањивању и гробљу, да контролише ископавање и преношење мртваца, где је ово нужно.

10.) Да води надзор и да са главним санитетским саветом прописује правила за санитетско-полицијске и судске обдукције.

11.) Да законодавним путем рашири надлежност санитетске полиције, да сазнаје чим се народ храни, какве су му куће у којима станује, стање села и вароши у којима живи, да упливише на санитетске одношаје у опште издавањем поучних наредаба, а нарочито за јавне заводе као што су школе, касарне, апсане, фабрике, рудници, жељезнице, канали за одвођење нечисти, водоводи, итд., да прописује обавезна правила за санитетске услове под којима се какав занат или индустрија може допустити како би се здравље раденика у њима сачувало од пропадања услед самог заната. Тако исто има право про-

писати обавезна правила за све ове санитетске услове: у механама, гостионицама, пиварама, лебарницама, баштама и другим публици отвореним јавним местима, по којима ће у свима јавним локалима одговорити се условима за одржавање здравља.

12.) Да проучава све минералне воде у држави, да израђује пројекте за њихово унапређење и да се, пошто се усвоје, стара о њиховом извршењу.

13.) Стара се, да се правила о ограничавању блуда и свега онога што га потстиче и може да шири, најстрожије врше.

14.) Да надзирава купатила, пливалишта, заводе за гимнастику, осигуравајући тим заводима лекарску помоћ у случајевима напрасне опасности за живот и прописујући им нужна правила за њихово подизање и одржавање.

15.) Да, по могућству, оснује један завод за целу државу, у коме би нашли прибежишта: богаљи, находчад, слепци, глувономи и т. д.

16.) Да усавршава дом за сумануте и

да се стара о његовом развиту и унапређењу.

17.) Да редовно објављује стање здравља у народу, а сваке године да подноси Министру опширан извештај о свему што је предузимано у интересу јавног здравља, и о резултатима наређених мера.

Члан 5.

*Састав санитетског одељења.**

У том одељењу има овакав персонал:

- 1.) Начелник одељења;
- 2.) Инспектор санитетских завода;
- 3.) Два секретара и један референт за јавну хигијену;
- 4.) Два државна хемичара;
- 5.) Инспектор санитетских грађевина;
- 6.) Главни марвени лекар;
- 7.) Протоколиста, који је и регистратор и архивар;
- 8.) Потребан број преписача (практиканата).

* в. чл. 3. Уредбе о устројству Мин. Народног Здравља од 14. XII. 1920. год.

Када се које од ових места не може попунити дефинитивно, Министар унутрашњих дела може за њ одредити вршиоца дужности са хонораром из партије санитетског буџета одређене за стално попуњење тога места.

У састав санитетског одељења Министарства унутр. послова долази и државна хемијска лабораторија.

Осим тога придодат му је главни санитетски савет, као стручни помоћни орган за питања у опште по струци лекарства и јавне хигијене.

Члан 6.

*Дужност и права чиновника у санитетском одељењу***

1.) Начелник је стручни и административни шеф целе санитетске струке и старшина канцеларијама санитетског одељења. Он мора бити доктор целокупног

..... Измене и допуне од 11. јула 1884. г.

** в. чл. 1, 2, 3. и 12. Уредбе о устојству Мин. Народнoг Здравља од 14. XII. 1920. год.

лекарства, или доктор медицине и хирургије, а по могућству и магистер бабичлука и који је уз то служио у санитетској државној служби најмање 8 година.

Његова је дужност да непрекидно проучава савремене напретке по свима грамама лекарских наука, ветеринарства*, и јавне хигијене како би тако био у стању предлагати Министру унутрашњих послова све што се научно и практички доказало да је корисно у чувању здравља народног и његове стоке, у судској медицини и санитетској полицији.

Његова је дужност да израђује све научне и организаторске послове, који су одређени задатком санитетског одељења (члан 4.), да предлаже што је нужно за организацију болница и завода јавног милосрђа, да предњачи у израђивању свију законских пројеката, који се тичу санитетске струке, да контролише тачност са којом се цела служба врши и да о свему

* в. напомену код чл. 2. овог закона о ветеринарској служби у опште.

реферише Министру Унутр. послова, који решава и потписује сва акта од веће важности, која регулишу новчане издатке и са собом доносе у опште каква правила, наредбе или казне, као и постављање неуказних званичника; остала акта којима се прибирају подаци за решење каквога питања потписује Начелник „за Министра“ или „по заповести Министра“, али одговори и на та акта, управљају се на Министра или на Министарство. Начелник отправља сам све обичне послове. Он дели рад своје потчињеноме персоналу и стара се за рад и тачност у пословима. Њему је потчињен сав канцеларијски персонал, и он се брине за одржавање дисциплине у канцеларији.

2.) Плата начелника подељена је на класе, као и плата других начелника одељења у Министарствима.

3.) После тридесет година службе пензионише се начелник санитетског одељења са пуном платом.

4.) Инспектор санитетских завода мора

бити доктор медицине и хирургије или доктор целокупног лекарства и који је отслужио у санитетској државној служби најмање 6 година.

Његова је дужност да потпомаже начелника у свима његовим научним пословима по струци јавне хигијене, а нарочито да ради на санитетској статистици, да заступа начелника кад овај одсуствује од дужности и да иде у инспекцију свију санитетских завода.

Његова је плата за првих пет година службе 3000 динара. Сваких пет година даље службе има систематичну повишицу плате за 500 динара тако, да му је плата од 26. до 30. године службе 6000 динара. Кад наврши тридесет година службе, пензионише се са пуном платом.

5.) Секретари одељења морају бити доктори медицине и хирургије, односно доктори целокупног лекарства. Њихова је дужност да потпомажу начелника у свима његовим пословима, даље, да отварају пошту, да уређују предмете по њиховој природи, да реферишу начелнику о свима

новим предметима, да израђују концепте за одговоре на сва акта од мање важности, према упутству које добијају од начелника, да контролишу тачност и брзину са којом се акта преписују, како се никад послови не би нагомилали и застали.

Секретарима је даље дужност да прикупљају сву статистичку грађу о боловању и умирању и да је научно групирају.

б.) Државни хемичари морају бити* дипломисани хемичари*.

Дужност им је да извршују анализе судско-хемијске, санитарско-полицијске и хигијенско-хемијске (храна, пиће, нарочито вода за пиће), да аналишу минералне воде у Србији, да прате и проучавају савремени напредак целокупне хемијске науке, а нарочито судске хемије, токсикологије, фармакологије и целе апотекарске струке; да у интересу државе и званичног рада реферишу своје претпостављеном начелнику о свима реформама, које би по овој грани државног лекарства ваљало

.... Измене и допуне од 11 јуна 1884. год.

и код нас увести; даље да предлажу нужне набавке апарата, реагенција и научних списа за хемијску лабораторију министарства; да прегледају све јавне и приватне апотеке и све фабрике које раде са хемикалијама, да воде надзор над њима и њиховом администрацијом, да прегледају и ретаксирају рецепте оних апотека које су давале лекове за рачун општински, државни или за рачун народног санитарског фонда.

Рачуне за све анализе по кривичним делима исплаћује државним хемичарима каса министарства унутрашњих послова из санитар. буџета, а рачун за утрошене реагенције, плаћа оно административно надлештво, које је анализу тражило, па се онда стара да тај трошак наплати од криве стране на попуњење касе, ако је могуће, а ако није, подноси доказе о немаштини дотичнога кривца за расходовање у санитарском фонду.

*Кад се судско хемијске анализе нагомилују толико, да оба државна хемичара не могу да савладају тај посао толико

Закон о уређењу сан. струке

брзо, да не би рад самих анализа притвореници дуже остали у притвору, — онда Министар унутрашњих дела може им придати у помоћ или једног таксатора или једног хемичара, док се нагомилане анализе не сврше и за то време одредити му месечни хонорар.*

7.) Инспектор санитарских грађевина** мора бити дипломисани инжињер.

Његова је дужност да прати сувремене напретке у грађевинској полицији нарочито што се тиче канализације, водовода дренажирања, засушивања бара, санитарско полицијске услове за зидање кућа приватних и јавних, подизање паркова и шума нужних за здравље, за ширење улица; да проучава све што се тиче болничких грађевина, њихове вентилације, осветлења, грејања и дезинфиковања, да о свему реферише своје претпостављеном начелнику и да подноси формалне предлоге о свему што нађе да би се у нашој

.....* Измене и допуне од јуна 1884. год.

** Архитекта Минист. Нар. Здравља.

држави могло корисно применити; да у истом смислу проучава хигијенске услове за подизање свију у чл. 4. тачци 11 побројаних зграда, њихове вентилације итд.

Даље му је дужност да израђује детаљне планове и предрачунае за подизање сваке државне, окружне и среске болнице и да води надзор над извршењем одобрених грађевина, старајући се да санитарске грађевине одговарају свима захтевима науке, а да се опет што је могуће више штеди народни санитарски фонд.

Његова је дужност да проучава техничку страну свију радова који се буду предузимали на минералним водама (бушење да се дође до њихових природних басена и т. д.) и да води надзор над тим пословима, ако се предузимљу на рачун народног санитарског фонда, државне или општинске касе и за времена да поднаша извешћа, а да их кортролише, ако их предузимљу друштва или поједине личности.

8.) *Главни марвени лекар мора бити

* в. напомену код чл. 2. овог закона о ветеринарској служби у опште.

дипломисан ветеринар, а по могућству и доктор медицине.

Његова је дужност: да проучава сувремену напредак ветеринарства, да израђује правила и упутства за службу марвених лекара, да израђује законске пројекте за предупредивање сточних зараза, правила за ветеринарску полицију на вашарима, при терању целепа и стада, правила о надзору над стрводерама, касапима, чобанима, над новокупљеном стоком, над општинским пашама, правила за сепарацију окужене и сумњиве стоке, забране за куповину и продају, за уковавање стрвина, за поступање са кожама, роговима, копитама, костима, лојем болесне стоке; да израђује правила о чишћењу штала и прибора, о поступку чувара, марвених лекара и лекара приликом сточних зараза, да израђује редовне извештаје по струци ветеринарској и ванредне о свакој зарази, са главним извешћем кад се зараза угуши.

Његова је дужност да израђује статистику сточних болести и зараза, да проучава њихове специјалне узроке у нашој

држави, да предлаже начине којима би се они уклонили или бар смањили, да поукама обавештава народ: о начину како се може најбоље стока да очува здрава. да се у тим поукама бори против празновера и предрасуда, рад којих домаћа стока пропада.

Главни марвени лекар даје суперевизију у свима ветеринарско-судским случајевима и споровима; он спрема за све власти нужна техничка објашњења у питањима ветеринарства.

Чим каква сточна зараза обухвати већи обим, дужан је по наређењу своје претпостављене власти, да изађе у тај крај, да управља мерама које се имају предузети и предлаже преко надлежне власти, ако је нужно, да позове у помоћ не само марвене лекаре из околних округа, него и војску, ако треба, да се неко место или неки крај земље сасвим изолира од саобраћаја здраве домаће стоке са болесном.

Међутим и кад нема нигде сточних зараза главни марвени лекар имаће дужност, да по нахођењу и наредби Министра унутр. послова, путује по целој држа-

ви да контролише званичну радњу окружних марвених лекара.

9.) Архивар, протоколиста и регистратор мора бити чиновник, који је својом службом практично доказао да је способан водити деловодни протокол и регистар и који је у стању одржавати у реду једну већу архиву.

При нагомиланим пословима у одељењу тај чиновник употребиће се и за концептовање мање важних акта. Његова је специјална дужност гледати, да се никакав предмет не забаци нерешен, да су сва акта једног предмета сајужена свагда како ваља.

Његова је плата подељена на 3 класе са 1500, 2000 и 2500 дин. годишње.*

10.) Практиканте за санитетско одељење бира начелник између практиканата Министарства унутр. послова и то оних, који знају ма који страни језик.

ГЛАВА ДРУГА

О хемијској лабораторији

Члан 7.

Лабораторија Министарства унутр. по-

* в. чл. 12. Уредбе о устр. Мин. Нар. Здравља.

слова стоји под управом државних хемичара, који у њој предузимљу све анализе нужне за санитетску полицију и судску медицину и који су одговорни за повереним прибор. За послугу одређен је у лабораторију један од послужитеља Министарства, искључиво као лаборант.

Хемијска лабораторија мора бити смештена у нарочито за ту цел сазиданој државној згради.

ГЛАВА ТРЕЋА

*О главном санитетском савету**

Члан 8.

1.) При Министарству унутр. послова постоји главни санитетски савет.

2.) Задатак је овоме савету:*

а.) да даје своје мишљење о свима важнијим предметима државног лекарства и јавне хигијене и где се то тражи овим законом;

* в. чл. 1-6. Закона о устројству Санитетског Савета.

б.) да о овим предметима може чинити и предлоге Министру унутр. послова;

в.) да даје суперревизију у свима питањима судско-лекарским, полицијско-санитетским и хигијенским у опште;

г.) да одређује какву спрему и каква својства треба да имају државни питомци за изучавање лекарских наука и ветеринарства;

д.) да учествује при при прављењу санитарског буџета.

3.) Састав.* Санитетски савет састављен је од 7 лекара, редовних чланова, који могу бити државни чиновници или приватна лица. У савету овоме, према потреби могу се поставити за ванредне чланове: хемичар или апотекар, ветеринар, инжињер и правник, који ће при решавању имати гласа као и редовни чланови.

У главни санитарски савет не сме ући ни један чиновник из санитарског одељења.

4.) У томе савету има седам чланова редовних, но ако овај не би био попуњен

* в. чл. 7—14 Закона о устр. Сан. Савета.

или ако који од редовних чланова, ма због какве сметње не би могао радити, Министар може му одредити за то време по потреби заменика, који ће у томе случају као изванредни члан савета радити у његовим седницама, у којима ће имати гласа као и редовни чланови.

5.) Српско лекарско друштво кандидује редовне и ванредне чланове, као и чланове заменике главног санитарског савета а Краљ, на предлог Министра унутрашњих послова поставља их указом на три године. Редовни чланови бирају себи председника и деловођу.

6.) Главни санитарски савет решава по вишини гласова. Одвојено мишљење са потписом и разлозима дотичног члана, шаље се Министру уз извешће савета.

7.) Како редовни, тако и ванредни чланови санитарског савета дужни су на позив Министров редовно долазити у седнице. А кад три редовна члана изјаве председнику жељу, да се сазове седница и саопште му ради каквог предмета, председник је дужан сазвати седницу.

8.) Главни Санит. Савет може држати седницу пуноважну кад у њој има три члана, председник и деловођа. Кад је председник или деловођа спречен доћи у седницу, онда председава најстарији по реду указа, а деловођу одређује председавајући члан. Кад Министар нађе за нужно да саслуша мишљење целог савета о некој ствари, онда не може бити мање од 7 чланова са председником у седници. Самосталне предлоге може Министру чинити главни санитет. савет само из такве седнице, у којој је било 7 чланова.

9.) Главни санитетски савет чим сврши какав предмет, мора одмах поднети Министру своје извешће о њему, заједно са протоколом саветовања и осталим актима.

10.) Редовни чланови главног санитет. савета имају за свој труд и дангубу, годишњу награду од 350 дин. Председник и деловођа имају по 450 дин. годишње. Ванредни чланови и заменици чланови добијају за сваку седницу хонорар од 5 динара. Та се награда исплаћује на каси Министарства унутр. послова, које се стара

да тај трошак наплати од онога, ради кога је радња санитет савета у неком питању била нужна, ако је то био судски случај. У колико се то не би могло наплатити, пада на терет народног санитет. фонда.

11.) Начин унутрашње радње прописује главни санитетски савет сам себи већином гласова и мења га по потреби.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

О давању праксе и о примању у државну службу.

Члан 9.

*1) Сваки лекар, у које спадају и зубни лекари**, који жели да добије у Србији право на слободну праксу, или да добије државну или општинску службу, мора бити српски грађанин, да има диплому доктора целокупног лекарства, или све-

.... Измене и допуне од 17 јануара 1905. год.

** в. Правила о зубним лекарима и зубним техничарима, од 28. августа 1919. год. Х.Бр 16474 и Програм за полагање испита за дентисте и зубне техничаре, од 10 маја 1921 год. З.Бр 10086

доцбу о другом равном академском степену, да положи државни испит пред комисијом, која ће састојати из чланова Главног Санитетског Савета и да отслужи годину дана као лекар-помоћник у државној болници, коју одреди Министар Унутр. Дела. Онима који положе испит са добрим успехом, одобраваће Министар право праксе у Србији, или примати их у државну службу према потреби.*

2. Онима који свој рок у војсци отслуже у војним болницама, рачуна се време проведено у њима као да су служили у државним болницама. Они који докажу да су после положеног доктората провели годину дана на клиници сматрају се као да су провели у државној болници.

3. Од овог испита изузимају се признати стручњаци, који би по предлогу Главног Санитет. Савета били примљени у државну службу.

4. Правила о државном испиту прописује

* в. чл. 1 и 2. Закона о снабдевању крајева оскудних у лекарима.

Мииистар Унутраш. Дела по саслушању Главног Санитет. Савета.*

* 5 — I Док постоји оскудица у лекарима и док сваки срез не добије најмање по једног лекара, а најдуже за време од шест година, може Министар Унутрашњих Дела примити у службу као среске, општинске и епидемијске лекаре изузетно и стране поданике, ако имају диплому доктора целокупног лекарства и поднесу доказе да имају права праксе у својој држави. Лекарима под уговором може Министар поред плате одредити и додатак, према природи посла и места у коме служе.

II. Одобрава се поступак Министру Унутрашњих Дела после објаве мобилизације у смислу I дела ове 5 тачке.*

*О окружним физикусима***

Члан 9. а***

1. Окружни физикуси постављају се Краљевим Указом на предлог Министра

... Измене и допуне од 14 октобра 1912 г.

** в. чл. 1—6 Закона о окружним и среским санитет. управама и чл. 1 и 2 Закона о снабдевању крајева оскудних у лекарима.

*** Измене и допуне од 17. јануара 1905. год.

Унутр. Дела. Они морају бити српски грађани и провести пет година у државној служби као срески лекари, а после тога рока положити физикатски испит пред комисијом, која ће се саставити из чланова Главног Санитет. Савета.

2. Окружни лекари морају знати толико српски језик, да не само могу разумети сваког болесника, него да могу самостално водити званичну кореспонденцију на српском језику.

3. У сваком окружном месту и у вароши Београду мора бити по један физикус.

4. Физикус је референт окружног начелства (односно варошке управе Београда) по струци санитарској; према томе он има своју нарочиту канцеларију и одвојено деловодство под засебним званичним знаком (Л.Н^о).

5. Главна дужност окружног физикуса* у томе је: да чува народно здравље како у окружној вароши, где стално станује,

* в. чл. 1. Правилника службе окр. среских и градских санитет. управа.

тако и по целом округу, који ће од времена на време обилазити. Да би могао успешно старати се о здрављу народа у свом округу, окружни физикус разбираће:

а.) Какве су куће у којима народ станује; даље за осветљење, огрев и распоред просторија у кућама; какве су штале за стоку; какви су нужници, олуци, смећлишта;

б.) За све чиме се народ храни и воду коју пије, као и остала пића у томе крају, а тако исто и судове за јело и пиће;

в.) За начин како се одевају у које доба године;

г.) За обичаје који постоје при трудноћи жена и порођају, помоћ која се том приликом указује породиљама, начин како се гаје деца за прве две године живота;

д.) за занимање деце до поласка у школу и одношаје који за време школовања упливишу на здравље;

е.) контролисаће све јавне зграде у округу: школе, цркве, касарне, апсане, болнице и т. д. мотрећи нарочито на хигијенске услове у њима;

ж.) проучаваће болести од којих се људи најчешће разболевају у томе округу и њихове узроке; начин како се народ сам лечи у којој болести, све празновере и све злоупотребе које се при томе чине; обичаје при саборима, вашарима, свадбама, даћама и у опште у свима приликама, где се већа маса људи скупља на дуже или краће време;

з.) које су најчешће наследне болести у томе округу;

и.) како се најчешће склапају бракови има ли тај начин уплива на народно здравље, нарочито шири ли какве болести и које, каква је средња плодност тих бракова, има ли каквих узрока који ограничавају плодност и затиру потомство;

ј.) обичаје при сарањивању мртваца и устројавању гробља, њихову удаљеност од насељених места, дубину гробова, празновере о мртвацима и при сарањивању;

к.) да пази да ли се народ купа и како, да ли и колико држи на чистоту телесну.

б.) Проучавајући тако народни живот, окружни физикус мора сваком приликом

обраћати људима пажњу на све оно у њиховом начину живота, што је штетно по здравље и упућивати их како се могу најлакше спасти од тих штетних утицаја, а поред тога поучаваће их шта треба радити у напрасним опасностима за живот док лекарска помоћ не стигне.

7.) У окружној вароши, ако она нема свога општинског лекара, дужност је сваког физикуса, а у варошицама које имају лекара, овај ће прегледати сваког мртваца пре него што се сарани, издати писмено допуштење за сарањивање, настојати да се ни један мртац не сарани пре 24 сахата после смрти. У вароши Београду вршиће дужност прегледања мртваца они лекари, које управа варошка одреди и то по такси, коју ће одредити Министар Унутр. Послова за прегледање мртваца.

8.) Дужност је окружног, односно варошког физикуса да начелству предлаже, да се уклони што је год штетно по здравље, било појединих породица или целог окружног становништва, као што

су баруштине, смрдљиви жабљаци који се налазе близу кућа у којима се станује, свињски обори и нужници, нечисте касапнице и сапунџинице, ђубришта и мрцине по улицама, сарањивање мртваца близу кућа, копање плитких гробова, ископавање лешина које нису десет година у гробу лежале, да би се нов мртац у исти гроб закопао, продавање незрелог воћа, нездравог меса, кварне рибе, кварног или поквареног вина, брашна, кафе и т. д. продавање отрова и лекова у опште по дућанима, који нису на то државом овлашћени. Ако начелство и на поновично предлагање писмено окружног физикуса, ма из каквих разлога, не би уклонило коју од поменутих шкодљивости за народно здравље, или не би порадило на томе, дужност је окружног физикуса да о томе извести Министра унутрашњих послова непосредно, иначе ће бити кажњен дисциплинарно.

9.) У окружној вароши у којој има апотека отворена по одобрењу Министра унутр. послова, не сме физикус држати своје приватне апотеке, но и за лечење

болесника и по унутрашњости округа мора узимати лекове из јавне апотеке, која ће му их за ту целъ продати 30% јевтиније него што је законом одређено за јавну продају у апотеци. У округу у коме нема ниједна јавна апотека и дотле док се таква не отвори, мора физикус држати малу приватну апотеку са лековима који су најнужнији и које ће он продавати са добитком 20% према такси за јавне апотеке, која је законски одређена.

10.) Ниједан окружни физикус не сме примати на лечење и храну код своје куће болеснике, нити се погађати с њима ђутуре да их излечи од извесних болести, што је забрањено сваком лекару у Србији. Физикус не сме имати своју приватну болницу, већ мора све болеснике, који се не могу лечити код својих кућа, упућивати у окружну или среску болницу.

11.) Окружни је физикус стручни старшина свега санитетског особља у целом округу и према томе он контролише све лекаре, ветеринаре*, апотекаре, бабице, ле-

* В. напомену код чл. 2. овог закона о ветеринарској служби у опште.

карске помоћнике и болничаре његовог подручја у вршењу њихове службе и он их кондуитише.

12.) Дужност је окружног физикуса, да води надзор над свима минералним водама у његовом округу, да предлаже све што је за њихову оправку, администрацију и унапређење нужно.

13.) Чим се у округу гдегод појави каква заразна болест на људима, а у томе срезу нема среског лекара, начелство окружно изашиље свог окружног физикуса на то место и он има дужност и право да нареди све што за нужно нађе, како да се уклоне узроци епидемије, тако и да се даље разбољевање од те болести спречи.

14.) Полицијске и општинске власти обавезане су, под најстрожијом одговорношћу, све одмах извршити, што физикус у тој ствари нареди буде. Том приликом окружни физикус мора остати на месту да контролише извршење наређених мера и да лечи болеснике дотле, докле се зараза не угуши. Ако физикус нађе, да се болесници

могу успешно лечити само тако, да се у месту отвори привремена болница, онда ће он то одмах јавити свом начелству, које му има ставити све на расположење што је нужно, да се построји привремена болница и да се издржава у месту епидемије доклегод се епидемија не угуши; пошто је угуши физикус мора поднети опширан извештај о узроцима те епидемије, о свему што је наређивано и предузимано и о резултатима. Цео трошак привремене болнице пада на терет народног санитетског фонда.

Ако има у срезу лекара, онда физикус има на месту епидемије само да се увери о целисходности свију поступака среског лекара и да му даде нужна упутства и обавештења, па ако за лечење болесника од те заразе, према броју њиховом и према ширењу епидемије, нису нужна два лекара, физикус може осталу радњу поверити среском лекару, само је мора контролисати до краја епидемије.

15.) Окружни физикус има дужност благовремено постарати се, да сви лекари

у његовом подручју добију нужну материју за каламљење крављих богиња и да се посао каламљења у целом округу тачно врши према овом закону.

У варошима и срезovima који немају свог лекара, дужност је и право окружног физикуса да извршује каламљење и ревакцинацију. Ближа опредељења овог посла, одређена су нарочитим члановима овога закона.

16.) Ако би ма која државна власт или надлештво захтевало, да окружни физикус изврши какав извиђај, да предузме ексхумацију и секцију каквог мртваца, да неког повређеног лекарски прегледа, да даде своје писмено стручњачко мишљење или сведоџбу: у парницама брачним, у парницама о рањеним, злостављеним, убијеним напрасно умрлим, отрованим људима, о симулантима који доказују да имају неку болест, или који неку болест прикривају и т. д. окружни физикус је дужан следовати позиву власти, извршити посао који она од њега тражи, издати јој нужна документа о томе. Свака државна власт

или надлештво чим прими такво извешће сведоџбу и т. д. физикуса, дужна је исплатити му из своје касе прописане таксе за те послове, а из нарочите партије санитетског буџета, а после наредити да од криве стране наплати учињени издатак, на попуњење дотичне касе. У случају ако се кривац не нађе, или се од њега не може ништа да наплати, тај издатак пада на терет фонда санитетског.

Без позива надлежне власти не сме физикус оваке послове радити, нити сведоџбе издавати, јер он је контрола за сведоџбе које његово потчињено санитетско особље издаје приватним особама на њихово потраживање. Изузетак је само онда, кад у месту нема другог лекара осим физикуса, онда овај може издати сведоџбу и приватноме.

*А кад физикус или срески лекар изврши преглед или секцију каквог мртвог тела, које је нађено, па сама власт по дужности врши истрагу, као и преглед оних лица, о којима има власт да се увери односно стања здравља њихова, без тужбе

приватних, онда физикусу, односно сре-ском лекару, не припада за тај посао никаква нарочита награда, пошто се то ради по дужности службеној.*

17.) Ако у окружном месту и у појединим срезовима нема других лекара, дозвољено је окружном физикусу лечити приватне болеснике, али то приватно лечење не сме бити на штету његове значне дужности. Сиротињу дужан је бадава лечити, а дотична општина плаћа му само лекове, ако их је он издао из своје приватне апотеке.

18.) Дужност је окружног физика да подноси извештаје о стању здравља међу људима и на домаћој стоци**, према формуларима које прописује минист. унутр. послова.

19.) Где у окружном месту нема војног лекара, ту окр. физикус врши дужност бригадног лекара народне војске, он је

*.... * Измене и допуне од 11 јуна 1884.

** В. напомену код чл. 2. овог закона о ветеринарској служби у опште.

члан регрутне комисије у том округу, он издаје све писмене сведоџбе које су окружној команди нужне, он лечи болесне војнике који су у гарнизону у окр. вароши и даје им лекове из своје приватне апотеке, ако нема јавне, подносећи о њима рачун Министру војном. У случају мобилизације окр. физикус ставља се на расположење Министру војном до демобилизације. У време рата окр. физикус има сва права и дужности санитетског официра, а кад на војној дужности умре или погине или осакати, он, односно његова породица имају права на све што у таквом случају припада санитетском официру онога чина, који одговара плати у којој је био окружни физикус.

20.) Ако у округу има војни лекар, само није с гарнизона у окружној вароши, него у каквој среској или у другом неком месту, онда окружна команда, у мирно доба, не може изашиљати окружног физика по својим комисијама, већ ће одређивати војног лекара, а у гарнизону заступаће овог срески или општински лекар

Члан 10.

Плате. окружних физикуса систематизоване су овако: за првих 5 година службе по 2500 дин. годишње, од 6-те до 11-те год. службе по 3000 дин. год. од 11-те до 16-те год. службе по 3500 дин. годишње, од 16-те до 21-ве год. службе 4000 дин. годишње, од 21-ве до 26-те год. службе по 4500 дин. год. од 26-те до 30-те године службе по 5000 дин. годишње; ко наврши тридесет година физикатске службе има права на пуну пензију из санитетског фонда. Све ово важи и за плате, периоде и пензионисање секретара, референта за јавну хигијену, државних хемичара, инспектора санитет. грађевина и гл. марвеног лекара у санитет. одељењу Мин. Унутр. послова.

Они физикуси, који по мишљењу главног санитетског савета имају услове побројане у члану 9. тачци првој, који су српски грађани и према томе у активној служби, добиће на основу овога закона плату, која им припада по годинама службе.

Контрактуални физикуси немају права на петогодињу повишицу плате, док не постану српски поданици и дејствителни физикуси, а кад то постану, рачуна им се у периоде и оно време, које су одслужили као контрактуални.*

ГЛАВА ПЕТА

О окружним марвеним лекарима**

Члан 11.

1.) Сваки округ и варош Београд мора имати свог марвеног лекара, који је чи-

* За периодску повишицу плате важе лекару и оне године лекарске службе, које је провео у приватној пракси, ако су му ове године надлежним путем признате за пензију. — одлука Држ. Савета од 29 маја 1906. год. Бр. 3831; —

Лекари и остали чиновници именовани у овом члану, кад са кога другог положаја дођу, на који од положаја наведених у овоме члану, на коме према годинама службе не би имали право на плату коју су имали на положају са кога су дошли, не само да задржавају своју плату, него стичу право и на наредну повишицу после 5 година службе, без обзира на околност што ту плату не би имали да су од почетка свога службовања били у којој од служби наведених у овоме члану. — одлука Држ. Савета од 25. X. 1905. год. Бр. 7642. —

** В. напомену код чл. 2. овог закона о ветеринарској служби у опште.

новник окружног начелства, односно управе, потчињен окружном, односно управном физикусу, као санитетском референту окружног начелства, односно варошке управе.

2.) Сваки окружни марвени лекар мора бити дипломисани марвени лекар.

3.) Дужност је окружног марвеног лекара да својим саветима и наређењима отклања разбољевања од домаће стоке да је нарочито чува од заразних болести и да лечи болесну стоку у целом округу.

4. Окружни марвени лекар је надлежни вештак у свима случајевима где има да се званично констатује стање здравља на стоци, или њене махне; он је дужан да прегледа живу стоку која има да се коље; он решава да ли је неко месо за јело или није, према томе он прегледа све месо које се износи на продају, и према томе, како га нађе, одобрава да се продаје, или га преко полицијске власти узапћује и уништава. У свима споровима тога рода, мишљење окружног марвеног лекара, издато написмено, или на протоколарном саслушању, најпретежније је.

5.) У случају епизоодија (зараза на стоци) окружни марвени лекар наређује и извршује све оно, што му је стављено у дужност законима од 30 марта 1881 год.: „О заштити од сточних зараза у опште и о мерама за угушивање тих зараза“ и „О заштити од говеђе куге.“

6.) Окружни марвени лекар стара се за поправљање и унапређење соја свију родова домаће стоке, према ономе што о том учи марвено-лекарска наука или, на потраживање власти и подноси о томе предлоге.

7.) Он предузима редовне систематичне визитације над свима већим стадима оваца, чопорима свиња, целепима говеда, и он тако исто, по могућству, прегледа псе и сву стоку на марвеним вашарима.

8.) У одређено време, које ће министар унутраш. послова предписивати, окружни марвени лекар мора подносити табеларни преглед о бројном стању стоке у целом округу, као и о болестима на стоци.

9.) Кадгод окружна санитетска управа изашиље у округ, ради неког спорног

приватног извиђаја, окружног марвеног лекара, њему следује путни трошак и дијурна према његовој плати.

* За свако службено путовање и бављење изван места становања, окружни марвени лекар има права на шест динара у име путног и подвозног трошка на 24 сахата.*

10.) Кад приватни људи затраже окруж. марвеног лекара да им лечи болесну стоку, он то мора учинити, кадгод му то званични послови допусте; а онај који га позива, ако његова марва није у месту у коме марвени лекар стално пребива, мора му дати подвоз (кола или коња, или новчану накнаду према даљини и местним ценама подвоза) и два динара дневно, или храну. За визиту и марвено-лекарски савет у месту, плаћа се један динар.

Стоку, која служи на корист целе општине (за приплод), лечи окружни марвени лекар бесплатно, а стоку оних људи, који

..... Измене и допуне од 11 јуна 1884. — Накнада путних трошкова за ова путовања исплаћује се по Уредби Мин. Фин. Д.Р.Бр. 96000/920 г.

нису у помажућој класи данка, мора такође лечити на позив општинског суда и у оба случаја следује му стан и храна као кад иде по званичном послу, само му општина даје подвоз у природи.

11.) Гдегод има јавна апотека у округу, ту ће окружни марвени лекар из ње преписивати лекове и узимати за потребу по округу по нарочитој такси, која је прописана за ветеринарске лекове. Ако у целом округу не би било јавне апотеке, онда марвени лекар мора држати нужне лекове за сточне болести. Марвени лекар купује и продаје те лекове са процентима како је одређено за физикуса. Код сиротиње и он, као и физикус, мора лечити у месту и савете давати бадава, само ако је дао лекове из своје приватне апотеке, мора написати формални рецепат и таксирати га, па га предати оној личности која је лек узела. Те ће му лекове платити општина.

12.) Окружни марвени лекари дужни су лечити бесплатно поштанске коње у додичном округу. Они ће се одређивати у

комисију за куповину поштанских коња. У тим комисијама управљаће се по настављенима, која ће Министар унутр. послова прописати.

13.) У месту где има гарнизон какве батерије или ескадрон стајаће војске, а нема војног марвеног лекара, ту ће окружни марвени лекар лечити болну војничку стоку. Ако трупе, које се налазе на маршу, а имају болесних коња или волова, оставе ту стоку најближој општини на храну, окружни марвени лекар дужан је ту стоку бесплатно лечити. Лекове које изда окр. марвени лекар војној стоци, исплаћује дотична команда.

Ако окружни марвени лекар у време рата, на војној дужности, погине или осакати, он, односно његова породица, имају сва права војних марвених лекара.

14.) Налбанти и ковачи, који коње и волове поткивају, дужни су положити практичан испит у поткивању коња, односно волова, пред комисијом, коју одређује окр. начелство и ко у окружним варошима за три године, а у варошицама и селима

за шест година од издања овог закона не положи тај испит, забраниће му се поткивачка радња. Окружни марвени лекар дужан је те занације поучавати бесплатно: о анатомском саставу копите, односно папака, и њиховим обичним болестима, као и целисходном поткивању неправилних копита, односно папака; ове поуке налбантима и ковачима бивају недељом и празником. Београдски налбанти и поткивачи морају свршити курс од 6 недеља у београдској војној поткивачкој школи.

Од овог испита ослобођавају се они поткивачи, који су свршили прописани курс у београдској војној поткивачкој школи, који су у војсци служили као поткивачи, и добили уредан отпуст из војске.

15.) За стрводернице и рад стрводера прописује правила Министар унутр. послова. Окружна санитет. управа надгледа ту радњу и контролише је преко свог марвеног лекара, да се она врши по прописаним правилима. Ако се не врши како треба, она казни дотичнога два пута, а

трећи пут му одузима радњу по кривичном закону.

16.) Који се марвени лекар усуди лечити људе, биће кажњен отпуштањем из службе и то ће учинити сам Министар, ако лекар није навршио десет година указне службе, а иначе предаће се дисциплинарном суду.

17.)* Плата окружних марвених лекара дели се на три класе: I-ва са 2.000 дин. II-га са 1.700 дин. а III-ћа са 1.500 дин. годишње.

ГЛАВА ШЕСТА

О среским лекарима.

Члан 12.

1.) Сваки срез у Србији треба да има свога среског лекара, а Министарства унутрашњих послова је дужност свагда бла-

* По чл. 5. уредбе о окружним, управним, и среским марвеним лекарима и њиховим платама, ова тачка престала је да важи. Члан 2. исте уредбе регулише плату окр. марвених лекара до 4.000 дин. а среских до 3.000 дин.

говремено старати се, да сваки срез, у своје време, добије ваљаног лекара.

2.) Сваки срески лекар има сва права и дужности државног чиновника. Њихова плата и пензија плаћа се из прихода народног санитетског фонда.

3.) Сваки срески лекар мора имати исту квалификацију као и физикуси (члан 9. тачка 1.)*

4.) Среског лекара поставља краљ указом на предлог Министра унутр. послова и то ако је српски држављанин за дејствителног, а ако је стран поданик за контрактуалног, под обичним условима за стране поданике.

5.) Главна дужност среског лекара у томе је: да лечи болеснике и то како у среској болници, у којој је он управник и лекар, тако и у среској вароши и по селима целог среза.

6.) Поред тога главног задатка да лечи болесне људе, срески је лекар санитетски референт среског начелства за све по-

* Није потребно да полаже физикатски испит, нити да проведе извесно време у државној служби.

слове санитарске полиције и судске медицине; његово је мишљење у свима таким питањима меродавно.

7.) Срески је лекар, осем тога, помоћник физикуса у проучавању народног живота и у чувању народног здравља поуком, саветом и обавештењем.

8.) У исто време срески је лекар, као народни војник, обвезан служити у народној војсци у мирно, а у ратно доба ставља се на расположење Министру војном до демобилизације. За то време заступа га у лечењу болесника у среској болници лекарски помоћник те болнице, ако се она не претвори у резервну војну болницу и не добије нарочитог лекара за време рата. И за њега важе у случају да погине, умре или осакати, док је на војној дужности, што је озакоњено за окружног физикуса у подобном случају.

9.) Дужност је среског лекара на време извршити каламљење крављих богиња и ревакцинацију по целом срезу, према специјалним одредбама овог закона.

10.) Кадгод се у коме крају дотичнога

среза појави каква зараза на људима, срески лекар одмах излази на место епидемије и, било сам, било по упутствима окружног физикуса и заједно с њим, уклања узроке епидемије, лечи болеснике, док се год зараза не угуши.

11.) Ако у среском месту нема општинског лекара, дужност је среског лекара да у месту становања сам управља прегледањем мртваца и да прикупља тачне податке за статистику морталитета.

12.) Дужност је среског лекара, да од своје среске претпостављене власти захтева написмено да се уклони све, што по његовом научном убеђењу шкоди здрављу људи и стоке у томе срезу и ако среска власт, ма из каквих разлога, не би то извршила, дужност му је да о том извести окружног физикуса непосредно, иначе ће бити кажњен дисциплинарно.

13.) Ако у срезу нема јавне апотеке, срески лекар мора држати своју приватну апотеку, према пропису Министра унутр. послова, из које ће давати лекове својим приватним болесницима у срезу. Он ће

те лекове куповати из јавних апотека и продавати са процентима, као што је то одређено за окружне физикусе. Лекове утрошене за лечење сиромашних болесника, плаћа среском лекару дотична општина.

14.) Срески лекар може издавати лекарске сведоџбе приватним на њихово захтевање и наплаћивати за њих онолико, колико је овим законом прописано. Ако среска власт нареди да њен лекар изврши какав преглед, секцију и т. д. он је то дужан извршити и поднети писмен извештај, а среска власт му за тај посао исплаћује прописану таксу из своје касе, а из нарочите партије санитет. буџета, старајући се да тај издатак од криве стране наплати.

15.) Ако приватан болесник, који позове среског лекара да га лечи, не станује у среском месту, мора му дати подвоз до себе и назад, или према месним ценама одређену накнаду у новцу и осим тога платити му два динара дневно у име хране. Оне, који нису у помажућој класи данка дужан је лечити за бадава, па макар и

не становали у среском месту. Само лекове, које буде издавао сиротним болесницима, има да плати општинска каса оне општине, одакле је болесни сиромаш и општински суд дужан му је дати подвоз ако болесник не станује у среском месту, а за савет лекарски (рецепат) не наплаћује таксу.

16.) Дужност је среског лекара подносити окружном физикусу рапорте о стању здравља у народу дотичнога среза, по форми која је прописана од минист. унутр. послова.

Члан 13.

Плата среских лекара систематисана је овако: првих 5 година службе 2250 динара годишње, других 5 година по 2500 динара годишње, трећих 5 година по 2750 динара годишње, четвртих 5 година по 3000 дин. год. петих 5 година по 3500, шестих 5 година по 4000 годишње; ко наврши 30 година службе, пензионисе се са 4000 динара годишње.*

*Напомене код чл. 10 овог зак. важе и за став 1 овога члана.

Где год има среска кућа, ту и лекар има право на бесплатан стан у среској кући, ако има довољно локала и док се не подигну среске болнице, а онда ће у њима становати. Где нема тога, нема права на накнаду у новцу.

Они срески лекари, које овај закон затече са већом платом него што је прва плата одређена овим чланом, уживаће и даље ту плату док су контрактуални; ако желе да постану државни чиновници, а одговарају условима прописаним у члану 9. тачки 1. морају се подврћи овако систематисаним платама, но зато ће им се све године, проведене под контрактом урачунати као године активне службе и према броју година проведених у служби, рачунаће им се плата и пензија.

ГЛАВА СЕДМА.

О општинским лекарима.

Члан 14.

1.) Свака општина у Србији, која има десет хиљада душа свог општинског станов-

ништва, дужна је издржавати општинским прирезом по једног општинског лекара.

На двадесет хиљада душа, мора општина држати три, а на тридесет хиљада душа пет општинских лекара.

Ако се у коме месту појаве какве различне болести у већим размерама, Министар Унутр. Дела одредиће потребан број лекара за лечење болесника и сузбијање заразе о државном трошку. Број лекара одређује Министар Унутрашњих Дела према реферату дотичног физикауса. Они имају права на 12 динара дневнице и 0.50 динара од километра кад путују.

2.) Министарство унутрашњих послова стараће се, да свака општина, која према тачки 1 овог члана потребује лекара, истога добије; плату општинског лекара одређује одбор општински, како се погоде с лекаром.

3.) Да се не би догодило, да веће вароши имају више лекара него што им треба, док читави окрузи оскудевају у најнуж-

..... Измене и допуне од 17. јануара 1905.

нијој лекарској помоћи, то се право на праксу лекарима не може даље издавати, чим на сваку хиљаду душа долази по један лекар, урачунајући у практичне лекаре и оне, који се по својој државној или општинској служби у тој вароши налазе, а нису приватну праксу напустили.

Тек пошто се сви срезови и веће општине снабду са потребним бројем лекара, може се допустити да у већим варошима може доћи и по два и више лекара на сваку хиљаду душа.

4.) Дужност је општинских лекара главна: да лече општинску сиротињу и да лече болеснике у опште; даље да проучавају хигијенске одношаје у својој општини и да предлажу општинској власти све мере које су нужне за одржавање здравља; да извршују каламљење крављих богиња и ревакцинацију; да контролишу кланице, касапнице, пијаце, вашаре, фабрике, и занате који су штетни било за раднике у њима, било за њихове суседе, да заједно са надлежним полицијским органима, забрањују продају незрелог воћа, нездравог

и поквареног меса, поквареног пића, брашна, нарочито покварене рибе и свега што је по здравље штетно, да контролишу да ли се законска наређења односно сарађивања и гробља, у њиховој општини тачно извршују.

5.) Општински је лекар члан управе општинске и према томе ниједна ствар, која се тиче здравља људи и стоке у тој општини, не може се решити без присуства лекарског и ако општинска власт одобри или нареди нешто што је противно здрављу, његова је дужност да о томе извести прву надзорну полицијску власт.

6.) Као год што се општински лекар не може примити у ту службу без одобрења Министра унутрашњих послова, тако се исто он не може ни отпустити без пристанка министровог, који ће тај пристанак дати чим му општинска управа поднесе основаних узрока за то, а тако исто ни Министар не може га отпустити док не пристане одбор општински.

7.) У великим општинама, у којима има више општинских лекара, општинска упра-

ва одредиће најспособнијег међу њима за шефа општинских лекара и његова ће дужност бити, да контролише ревност и савесност у служби својих потчињених лекара и бабица. У том случају шеф општинских лекара је сам у општинској управи и на њега се односи оно, што је казано у тачки 5 овог члана.

8.) Оном општинском лекару, који буде примљен у државну службу, признају се године проведене у општинској служби као да су проведене у државној.

9.) Кад и докле у окружној или среској или општинској болници нема нарочитог лекара, дужан је општински лекар (односно шеф општинских лекара) управљати том болницом и лечити у њој болеснике за коју ће му услугу Министар унутр. послова одредити годишњи додатак плати према обичном средњем броју болесника у тој болници.

Ова награда неће се издавати ако општински лекар заступа болничког лекара стога, што је овај болестан, или је на кратко време добио одсуство.

..... Измене и допуне од 11 јуна 1884.

10.) У почетку сваког месеца дужан је општински лекар (односно шеф општинских лекара) подносити својој општинској, а ова надлежној полицијској власти све извештаје који су прописани од Министра унутр. послова.

11.) Уговорену плату прима општински лекар на каси управе општинске у вредност монета која је за исте званичном тарифом одређена. Лекарске услуге учињене приватнима, наплаћује по такси прописаној овим законом за све лекаре, а што се тиче визита, зависи од уговора са општином.

12.) Без одобрења општинске управе не може њен лекар никада се из општине удаљавати, нити одсуствовати од своје дужности, осим кад га власт по ванредној потреби, — као што су зараза, или хитни судски извиђај, а нема државног лекара у месту, — одреди, у коме случају што се тиче стана, хране и накнаде за услуге равна се среским лекарима.

13.) Да би општински лекари били подједнако близу свима, којима може њи-

хова помоћ затребати, дужни су становати на средокраћи своје општине, односно свога кварта у већим варошима.

14.) За сиромаша, који је ослобођен плаћања лекарских услуга сматра се само онај, који има од општине сиротињску исправу са којом ће позвати лекара и са којом може добити бесплатно лекове из свију јавних апотека, или где ових нема од самог лекара. Те лекове плаћа општинска каса. У тим лековима не сме се прописивати ништа што није суштaствено нужно за лечење дотичне болести. За то се лекови за сиротињу општинску морају прописивати по војној фармакопеји.

15.) Случајеви у којима општински лекар мора у свако доба дана или ноћи притећи у помоћ, па макар му се сиротињска исправа и не показала и без обзира да ли ће за тај труд добити награду или не, ово су: кад се породиља мучи да роди, механичне ране и крволиптење, и сви случајеви хитни у којима је живот у опасности.

16.) У случају рата, општински лекари

дужни су служити као војни лекари у резервним војним болницама и то: где у општини има само један лекар, он је дужан служити само у оној резервној болници, која се отвори у дотичној општини, а где их има више, ту Министар унутр послова, у договору са Министром војним одређује који ће од њих остати у општини и у месној резервној болници, а који ће бити послани у друге резервне војне болнице.

17.) Који општински лекар умре, или осакати на војној дужности у резервним болницама, он, односно његова породица, имају потпору из инвалидског фонда, као и санитетски официри и њихове породице, према последњој плати, коју су имали у општ. служби.

ГЛАВА ОСМА

*О општинским бабицама**

Члан 15.

1.) Свака општина која има 5000 душа становништва, мора држати по једну дипло-

* В. Упутства за бабице С.Бр. 6116 од 29. јула 1902. године.

мисану бабицу. Веће вароши и подељене на квартаве, морају имати на сваки квартал варошки по једну такву бабицу, или ако то нису, на сваких других 5000 душа још по једну.

2.) Ниједна бабица не може бити примљена у општинску службу, нити може добити право на практику, без одобрења Министра унутр. послова, коме мора поднети све своје исправе о школовању и бабичком испиту.

Плату бабици одређује општина, но та плата не може бити мања од 600 дин. годишње.

3.) Свака бабица, општинска или приватна, мора на своме стану имати фирму.

4.) Свака је бабица дужна на позив болесница и породиља притрчати у помоћ, по своме знању.

5.) Тако исто у свима тежим порођајима, у којима би се породиља без акушерске оперативне помоћи дуго мучила, или се без операције не може никако ослободити,

..... Измене и допуне од 11 јуна 1884 год.

дужност је сваке бабице благовремено захтевати од породице да се позове лекар и протумачити последице, које могу за породиљу и дете наступити, ако се лекар не позове.

6.) Општинека бабица дужна је сиромашним породиљама учинити бесплатно све оне услуге, које у њен делокруг спадају и које су нужне да се породиља ослободи, а дете очисти. Код имућних породиља наплаћиваће свој труд по такси, која је овим законом одређена.

7.) Ако се роди дете донесено (на време рођено) али је привидно мртво, бабица је дужна захтевати, да се најближи лекар одмах позове, а сама до његовог доласка има да предузме уметно дисање и сва остала средства за оживљавање; разуме се да то неће чинити, ако на детету имају знаци трулежа и где нема сумње да је мртво.

8.) Ниједна бабица не сме оставити породиљу док се не увери, да више за њу нема опасности од крволиптења ит.д.

9.) Која се бабица усуди давати на своју

Закон о уређењу санит. струке.

руку лекове болесницама и породиљама, или чак извршити над њима операције, казниће се одузимањем службе и права на праксу. Мале хируршке манипулације, које су бабицама допуштене ово су: клистирање, подвезивање пупка, пуштање пивајица, но ово последње ако лекар нареди.

10.) Која бабица толико на себе и своју заклетву заборави, да трудним женама иде на руку саветом, лекаријама и манипулацијама да пре времена побаци своје бреме, или која горе поменуте дужности према породиљама или деци не врши, предаће се суду на суђење по општим прописима кривичног закона, како за остало, тако и за сам покушај побацивања.

11.) На захтевање судске или полицијске власти, свака је бабица дужна извршити бабичку визитацију, и на основу тога прегледа изјавити по своме знању и убеђењу, шта је нашла. За ту визитацију дужна је дотична власт платити из своје касе, а из нарочите партије санитетског буџета, бабици два динара, коју ће таксу после наплатити од криве стране.

12.) У којој кући лекар и бабица у једно време указују своје услуге, бабица је дужна све оно тачно испуњавати што јој лекар нареди.

13.) *При постављању бабица имаће првенство оне, које су српске поданице.*

14.) Дужност је сваке бабице јављати општинској управи сваких 8 дана, по потреби и одмах, за сваку женску која је родила, мушко или женско дете; за сваку женску која недозвољеним начином ради на томе да побаци, или је то већ учинила и за сваку женску која је родила, па би хтела да буде дојкиња и која је по своме здрављу способна за то, јављајући уједно и где која станује.

15.) Кадгод бабица полази некој породиљи, свагда мора носити собом једно стакло од 2000 грама карболисаног уља (10%), којим ће дужна бити добро руке намазати пре него што отпочне преглед унутрашњи. Осем тога она мора имати свагда при себи у кутији 100 грама над-

... Измене и допуне од 11 јуна 1884. год.

манганско-киселога калија, ради дезинфиковања руку и употребљених инструмената. Осталу опрему, коју свака бабица мора имати, прописаће Министар унутрашњих послова.

ГЛАВА ДЕВЕТА

О приватним лекарима и приватној пракси државних и општинских лекара

Члан 16.

1.) Нико не може у Србији као лекар практицирати, који нема дозволу Министарства унутрашњих послова на лекарску практику.

2.) Ову дозволу даваће Министар унутрашњих послова на поднесену молбу само оним лицима, која су српски поданици и која имају сва својства прописана у члану 9. тачци 1.

3.) Магистри хирургије моћи ће у Србији добити само таква лекарска места, на којима ће практиковати под надзором и одговорношћу каквог дипломисаног лекара, они се дакле могу употребити само као

лекарски помоћници, па и то тек пошто докажу, да су редовно свршили науке и добили универзитетски диплом магистра хирургије; но дозвољење за самостално лечење свију унутрашњих и спољашњих болести не може им се давати.

4.) Патрони хирургије могу се употребити само у болницама већим као старешине болничара и нудиља. Само по крајњој употреби каквој у персоналу болницом, моћи ће се примити за лекарског помоћника при болници само онај патрон хирургије, који пред испитном комисијом по све одличним резултатима покаже, да је за то.

5.) Дипломисане бабице добијају право на приватну примаљску практику такође од Министарства унутрашњих послова (чл. 15. т. 2), а примајући дозволу на ту практику, примају на се и све дужности побројане у чл. 15 овог закона колико се оне односе на њих као приватно практичне бабице.

6.)*

* Укинута. Измене и допуне од 17 јануара 1905.

7.) Ко нема надлежну дозволу за вршење извесног лекарског, ранарског или при-маљског посла, а упушта се у лечење ради своје користи, казниће се новчано од 50 до 200 дин. или затвором од 10—20 дана, према упорности и понављању престапа; ако ли кривицом такве личности или услед нецелисходног лечења од њене стране, неко се оштети, осакати, или умре, судиће му се по закону криминалном. Овамо спадају и они магистри или патрони хирургије, бабице и специјалисти, који би се упуштали у лечење, за које немају дозвољење од надлежне власти.

8.) Дужност је свакога који је овлашћен да лечи, да према својој стручној заклетви помаже сваком болеснику без разлике.

9.) Ако лекар приватан буде позват да лечи сиромаше, које би иначе општински или државни лекар, по званичној дужности, морао лечити бесплатно, онда је приватан лекар дужан у месту свога становања то учинити, али за половину законом прописане таксе; ту ће му награду испла-

ћивати она каса, која плаћа и лекове за ту сиротињу.

10.) Кад лекара зовну к људима, који се налазе у опасности живота, која се није могла предвидети, него је изненада и преко наступила, дакле кад се породиља мучи да роди, механичне ране и крволиптења — онда је он дужан притећи у помоћ сместа и то сваком без разлике, јер ако би се због његовог одрицања учинила несрећа, која би се благовременом помоћу могла уклонити, он ће морати одговарати по законику криминалном.

11.) Ако се укаже неопходна потреба за време епидемија, да приватан лекар заступа за неко време у дужности каквог државног, он то мора учинити, али за то ће добити нарочиту награду, коју ће коначно одредити Мин. ун. послова, а из санитетског фонда.*

* в. чл. 2. Закона о служби епидемијских лекара: Награда епидемијских лекара, је 3000 динара месечно. Ако се епидемијски лекар одреди на службу ван места свога становања, добијаће поред тога још и дневницу од 100 динара уз накнаду учињеног трошка за подвозна средства по ове

Ако приватан лекар изаслан због какве епидемије умре или онеспособи онда он, односно његова породица, имају издржање из народ. сан. фонда до 3000 динара годишње. Величину суме у поједином случају одређује главни санит. савет и његово је решење одмах извршно.**

12.) Ако болесник или његова родбина зажели да се држи конзилијум са још једним или више лекара, онда онај лекар

реном рачуну од месне полицијске или општинске власти... —

Епидемијски лекари не смеју од оболелих од епидемије наплаћивати никакву награду, а ако су у државној служби, али не као епидемијски већ као обични лекари, па буду употребљени као епидемијски, имају право, поред осталог, и на разлику између своје месечне плате и суме од 3000 дин. као месечне плате епидемијских лекара. — в. чл. 3. 4. и 5. истог закона.

** в. чл. 7. Закона о служби епидемијских лекара, — таквом лекару у држав. служби, односно његовој удови или деци, признаје се пензија коју би дотични лекар имао да је служио пуне године службе, а приватном лекару одређује се пензија као среском лекару.

који га лечи, мора пристати на конзилијум с оним лекарима, које болесник или његова родбина избере, разуме се, ако се за конзилијум плати прописана такса сваком лекару конзилијума.

13.) Сваки лекар, који је овлашћен на приватну праксу, мора водити тачан дневник од свију својих болесника, у који ће по пропису (изданом из санит. одељења Минустар. унутр. послова, које тај дневник пагинира, јемствеником прошије, печатом одељења, потписом начелника утврђује), савесно заводити своју лекарску практику, нарочито број визита и лекове, ако их је сам давао болеснику. Овај дневник служиће лекару у случају парнице за награду пред судом као доказ. Ако се докаже да је лекар свој дневник нарочито фалсификовао, казниће се као варалица по кривичном законнику.

*Сваки практичар — лекар, био он у грађанској или војној служби, или приватни лекар, дужан је подносити редовно месној полицијској власти све прописане извештаје о својим болесницима. Добије ли у

својој пракси какав случај заразних болести, које су означене у члану 20-ом, тачци 3-ој овога закона, дужан је о томе одмах известити месну полицијску власт. За неизвршење ове одредбе казниће се лекар, ако је државни чиновник, одузимањем плате од 10 до 30 дана, а ако је општински или приватни лекар, са 50—150 динара у корист народног санитетског фонда.*

14.) Право је сваког лекара да тражи наплату од сваког имућног болесника за своје лекарске услуге које му је учинио, по такси одређеној овим законом.

** Срески лекари имају права погодити се са срезом, да за једну награду бесплатно лече све болеснике без разлике.

Уговор о овоме важиће кад га одобри Министар Унутр. Дела.**

15.) У случају кад више њих у један мах траже помоћ једнога лекара, он има право да по својој савести и по свом уве-

..... Измене и допуне од 11. јуна 1884.

*.....** Измене и допуне од 17. јануара 1905.

верењу одреди који је болесник пречи, коме је помоћ хитније нужна и према томе коме ће отићи пре, а коме доцније.

16.) Ако неко неће добровољно да плати лекару његов труд и његове лекарске услуге, које му је учинио, лекар има право захтевати од полицијске месне власти, да му од дужника наплати што му је овај дужан за визите и лекове; ако ли болесник не признаје да је лекару дужан, овај ће тражити да му судови на основу лекарског дневника пресуде парницу. У случају смрти болесникове, лекарска награда наплатиће се из масе умрлога, ако је призната од заступника.

17.) Лекари имају право закључити уговор за годишње лечење читавих фамилија или појединих лица (годишњи лекар), а тако исто имају право погодити се за сваку операцију, за коју су нарочити скупи инструменти нужни и такви уговори или погодбе имаће важност пред судом; у случају спора главни санитетски савет оцењиваће, јесу ли за дотичну операцију нужни били нарочити скупи инструменти;

али уговор за лечење поједине болести. Ђутуре неће суд признати, него ће досу- дити само таксу за учињене визите и дате лекове, на основу дневника лекаревог.

18.) Лекари који живе у месту где нема јавне апотеке, имају право издавати својим болесницима лекове из своје приватне апотеке и онда морају у своје дневнику тачно бележити какве су лекове давали и како су их процењивали. Ако има јавне апотеке близу, онда лекар не може држати приватну апотеку, но само најнужније лекове за преке случајеве.

19.) Лекар има право на таксу одређену за визиту ако је болесника посетио, прегледао, испитао и наредио шта ваља радити, па макар лек и не преписао.

20.) Сваки лекар који има дозволу на праксу (осим нарочито изузетих у овоме закону)* моћи ће издавати и лекарске сведоџбе са својим печатом и потписом, о стању здавља ма кога лица.

21.) Сваки лекар обвезан је своје ин-

* в. тачку 16. чл. 9. ов. закона.

струменте, које је већ једанпут употре- био, савесно дезинфиковати, пре него што би их употребио у каквом новом случају.

22.) Тужбе противу лекара, које се тичу њиховелекарске радње, морају се од стране судова слати Министру унутр. послова, где ће санитетско одељење са главним санитетским саветом дати вештачко ми- шљење, које ће се заједно са актима по- слати суду на даљи рад.

23.) Који лекар толико заборави на себе и на своју заклетву, да трудним женама иде на руку саветом, или лекаријама, или манипулацијама, да пре времена побаци своје бреме, предаће се суду према закону и за сам покушај по општим прописима кривичног закона.

ГЛАВА ДЕСЕТА

О таксама за лекарске услуге

Члан 17.

1.) Лекари имају право за своје лекарске услуге наплаћивати, од свију својих

болесника, који нису сиротињског стања, по овој такси:

а.)* За једну визиту у месту, према имовном стању болесниковом, мањој или већој дангуби, у унутрашњости Србије 1 до 2 динара, а у вароши Београду 1 до 4 динара. Окружни и срески лекари наплаћиваће од оних, који су у помажућој класи данка у унутрашњости један динар а у вароши Београду 2 динара. Општински лекари наплаћиваће по уговору са општином.

б.)* За једну ноћну визиту (од 10 сахата у вече, до 4 сахата ујутру) у унутрашњости Србије 2 до 3 динара, а у вароши Београду 3 до 5 динара. Окружни и срески лекари наплаћиваће од оних који су у помажућој класи данка у унутрашњости 1½ динар, а у Београду 3

* Решењем М. Н. З. Бр. 5575 од 12. априла 1919. г. лекарске награде у унутрашњости регулисане су: за обичне визите у стању лекара 3 дин. а у стању болесника 5 дин. Ноћу дупла такса.

динара. Општински лекари по уговору са општином.*

в.) За конзилијум 8 динара.

г.) Изван места становања кад приватан лекар иде болеснику, 5 дин. на по дана, 10 дин. за цео дан, 15 дин. за дан и ноћ. Ако је болесник дао лекару кола и коње за пут до њега и назад, не плаћа му никакав подвозни трошак, ако није, онда му за подвоз има платити на сваки сахат путовања тамо и амо по 3 динара.

д.) За лекарску сведоџбу о стању здравља каквог лица, писано и уредно потписом и печатом утврђено, 2 динара.** За такву

* Овим уговором не сме бити предвиђена већа награда од оне, коју закон одређује.

** По чл. 2 „Закона о наградама за лекарске послове,“ лекари имају право на ове награде при судско-лекарским пословима:

а.) за секције свежих лешева 50 динара;
б.) за секције ексхумираних и дављеничких лешева 100 динара;

в.) за *visum peritum* 10 динара;

г.) за лекарска уверења у стану лекара 10 дин.;

д.) а у стану повређеног и болесног 20 дин.;

ђ.) за преглед и завој, према раду од 10—30 дин.

Поред ових награда, лекари имају право, ако путују ван места свога становања, и на накнаду путних трошкова по Уредби Мин. Финансија Д. Р. Бр. 96000/920 год.

сведоцбу о душевној болести, према тешкоћи испитивања од 4 до 12 динара.*

ђ.) **За прегледање рањеног или повређеног и за визум-репертум о томе, у месту лекарског становања 2—4 динара; изван тога места, поред таксе за визум-репертум, лекар има право на подвоз и дијурну (види г), а окружни и срески наплаћиваће као кад иду по наредби власти.

е.) За мале кржаве операције (просецање апсцеса или флегмона, за пункције хидропса и хидрокела) за спекулисање материје и за катетрисување од 4 до 8 динара.

ж.) За намештање уганутих зглавака према величини зглавака, скорашњости или застарелости уганућа, 6—12 динара.

* По решењу М. Н. З. од 4. јула 1921. год. З.Бр. 21367, чланови сталних лекарских комисија за преглед душевно оболелих у општој државној болници и болници за душевне болести имају по 6 динара од сваке лекарско-комисијске сведоцбе издане како за болеснике који су упућени на посматрање, тако и за оне, који се отпуштају из душевне болнице. Исплата ових издатака пада на терет државне касе.

** в. напомену код тачке д. овог члана.

з.) За један сталан завој од гипса, воденог стакла, ћириша и т. д. на рукама 6, а на ногама 12 динара.

и.) За вађење гука (неоплазмата) према месту на телу где се налазе и према тешкоћи операције, за вађење постељице, за извлачење детета кљештима, за прертање детета у мајчиној утроби на ноге, иридектомију, од 6 до 40 динара.

ј.) За ампутације руку или ногу, за екстракцију катаракте 40 динара.

к.) За трахеотомију или за херниотомију 60 динара.

л.) За пластичке операције по погодби оператора са болесником, његовом родбином, или његовим законитим заступником.

м.) За све остале лекарске, бабичке и ветеринарске услуге, које овде нису побројане, одредиће таксу Министар унутр. послова по саслушању главног санитет. савета и по аналогји са наведеним примерима.

2.) окружни и срески лекар код оних, који су у помажућој класи данка, напла-

Закон о уређењу санит. струке

ћиваће заслуге под: е, ж, з, и, ј, к, л и м
у пола цене.

Кад ма која надлежна власт нареди да неки лекар, који је у државној или општинској служби изврши секцију некога мртвога тела, онда ће му, кад прими његов протокол секције, из своје касе исплатити 12 динара.

За визум-репертум даваће дотична власт државном или општинском лекару, пет динара.*

Награде за секције судске и секције санитетско-полицијске, једнаке су.

Кад лекар у државној или општинској служби путује по наредби власти, било ради неког извиђаја или секције, он има зато 3 динара на сахат.***

* В. напомену код чл. 17. тачке 1, под ђ.

..... Измене и допуне од 17 јануара 1905.

*** Има право на накнаду по чл. 2 Закона о наградама за лекарске послове и по Уредби Мин. Фин. Д.Р.Бр. 96000/920. В. напомену код чл. 17 тачке 1, под д, и ђ.

* Ако власт изашље лекара који је у државној служби, дакле окружног или среског лекара, изван његовог места становања с тога, што се појавила некаква заразна болест на људима или стоци, онда лекару припада накнада трошкова, према закону о накнади трошкова управним чиновницима.*

Ако окружни лекар ван свога округа, односно срески лекар ван свога среза, мора по наређењу Министра унутрашњих послова да иде ради каквог извиђаја, то да му се плати према закону о чиновницима.**

Ако се лекар ван свога места становања одреди да врши лекарску службу на каквој минералној води, за време целе сезоне, добија попутине и дневнице по 6 динара на 24 сахата из партије буџета народног санитетског фонда, одређене на дијурне санитетског особља.

..... Измене и допуне од 11 јуна 1884. год.— В. напомене код чл. 16. тачке 11 ов. закона.

** Накнада ових путних трошкова врши се по Уредби Мин. Фин. Д.Р.Бр. 96000/920

..... Измене и допуне од 11 јуна 1884 год. Исплата попутине и дијурне овим лекарима врши се по Уредби Мин. Фин. Д.Р.Бр. 96000/920.

3.) Исплате свега што је споменуто у тачки 2 овог члана осем одељка првог, чиниће одмах дотична државна власт из своје касе, а на рачун нарочите партије санитетског буџета.

4.) За хемијске анализе приватним лицима, као и за анализе трованих, услед захтева приватних лица, одређује се такса од 5 до 40 динара према послу и времену, што ће оцењивати Министарство унутрашњих послова.

ГЛАВА ЈЕДАНАЈЕСТА

О установама за сиречавање разбољевања.

Члан 18.

Има две врсте установа којима се држава стара спречити разбољевања:

Прва се налази распоређена дуж целе државне границе и задатак јој је свима силама настојавати, да се никаква људска или сточна заразна болест не пренесе у нашу земљу. У ову врсту установа спадају карантини, погранични састанци и скелски латови.

Друга врста тих установа налази се у самој држави и задатак јој је да спречава разбољевања од извесних група болести и ширења тих болести. Овамо спадају:

- а.) каламљење крављих богиња;
- б.) правила о гробљу и сарањивању;
- в.) правила о предупредивању и ограничавању венеричних болести.

Члан 19.

Карантини и састанци.

1.) Устројство карантина и састанака, упутства за службу латова скелских дуж Саве, Дрине и Дунава, тарифа о таксама карантинског чишћења, правила за страже на пограничном кордону, све то остаје и даље уређено онако, како је до сада законским, односно административним путем уређено било (види Санитетски Зборник I. прва свеска, страна 30—210) само се подизање карантинских механа и њихово давање под аренду, преноси из Министарства унутр. послова у надлежност министарства финансија.

2.) У дужност свију карантина и састанака ставља се: да не пуштају у земљу ниједно лице, које болује од прилепчиве болести: од богиња, врућице са пегама, скерлета, гуштера и т. д.

3.) Министар унутрашњих послова овлашћује се, да према стању здравља на људима и на стоци у суседним државама, увећава или смањује персонал карантински и састаначки према границама, које су за то обележене у законским наређењима о карантинима и састанцима и у границама санитетског буџета.

4.) У случају нужде, кад држави прети велика опасност од какве заразе у суседним државама, Краљ, на предлог Министарског Савета, наређује ванредно умножавање карантинског и санитетског персонала, наређује отварање нових карантина и састанака, па издатке о томе влада ће пред првом скупштином оправдати.

5.) У редовно доба, кад нема никаквих опасних зараза у суседним државама, своди се персонал сваког састанка на једног латова и једног гвардијана.

Члан 20.

Мере прошиву великих или природних богиња човечјих.

1.) Месне власти у свима насељеним местима целе државе дужне су пазити, да за сваки случај разбољевања од богиња најбрже сазнају.

2.) Сваки практичан лекар дужан је места јавити месној власти, чим какав случај богиња у својој пракси добије.

3.) Ако је случај десио се у месту у коме има лекар, онда је његова дужност одмах постарати се, да се болесник изолује (издвоји) колико се може више да се одвоји од саобраћаја с другим укућанима, да се његова кућа одвоји од саобраћаја са другим кућама, и за то [да се обележи нарочитим знаком (као што ће то Министар унутр. послова прописати и за куће у којима има: болесник са дифтеријом, морбилима, шарлахом егзентематичким тифусом)]; да се соба у којој је богињави болесник провејава и дању и ноћу, било то лети или зими; да се бо-

лесник држи одвојен докле на њему перутање не прође и док се купатилом од тога не очисти, да све његове рубине и постељске ствари попаре врелом водом, мету у цеђ и опет попаре. Ако у месту има болнице, дужност је лекарева постарати се, да се богињави што скорије пренесе у одвојено одељење те болнице и настојавати да његову собу и његове ствари други не употребљавају, док их сам не дезинфикује потпуно.

Ако би какав болесник, који има неку од горе побројених прилепчивих болести, употребио кола, која служе за општу употребу (фијакери), или у опште кола која су изнутра постављена, та се кола морају одмах под надзором санитарско полицијске власти дезинфиковати, пре него што би се ико други на њима возио.

4.) Ако у месту где се случај догодио нема лекара, дужност је општинске власти одмах послати по најближег лекара али до његовог доласка, она ће сама наредити и пазити да се изврши све, што је у тачки 3. овога члана наређено.

5.) Како лекар тако и надлежни општински орган казниће се најстрожије, по закону криминалном или дисциплинарно, ако у таквом случају не би строго поступио по овом закону.

6.) Да би се још јаче осигурала држава од напасти и пустошења која чине богиње и због тога што је доказано, да једно каламљење крављих богиња не осигурава човека за цео живот, већ само за неки, већи или мањи број година, наређује се:

а.) свако новорођено дете мора се осигурати од богиња каламљењем крављих богиња (пелцовањем) и то у року од навршеног трећег месеца, па до краја прве године живота.

б.) свако дете кад сврши основну школу, мора се ревакцинисати (поново каламити), и то мора бити прибележено у школској сведочби.

в.) Сваки регрут, било стајаће или народне војске, чим се упише у војску, мора бити наново каламљен (ревакцинисан), па било да су му у детињству с успехом каламљене кравље богиње или не.

г.) Како прво каламљење крављих богиња, тако и поновично (ревакцинација) не наплаћује се од дотичнога. Тај трошак плаћа се за децу, која се први пут каламе, из прихода народног санитарског фонда и рачуна се за свако дете са успехом каламљено по 40 пара динарских.*

Лекар пошто изврши каламљење у општини, добиће од општинског суда уверење колико је деце каламио са добрим успехом и ово уверење поднеће Министру унутр. послова ради наплате.

Ревакцинација (поновично каламљење крављих богиња) врши се у целој земљи бесплатно.

Члан 21.

Каламљење крављих богиња.

1.) Ниједно дете у првој години живота пошто му је прошло три месеца од ро-

* По чл. 1. Закона о наградама за лекарске послове, лекару за свако са успехом пелцовано дете припада награда од 1 дин. поред накнаде путних трошкова.

ђења, не може се ослободити од каламљења крављих богиња. Само ако је дете болесно онога дана када је заказано каламљење, ослобођава се тога пута, привремено, али кмет је дужан уверити се, да ли је дете болесно, или да ли су наступиле поименце околности, рад којих се дете није могло донети и о томе ће извести лекара. Такво дете има се засебно каламити кад оздрави, или се оне сметње уклоне.

2.) Само родбина онога детета ослобађа се обвезе да га донесе на одређено место и у одређени дан, која докаже, да је њен домаћи лекар дете каламио.

3.) Коначно се ослобађају од каламљења она лица, која су три пут безуспешно каламљена и она, која су одлежала природне богиње.

4.) Послом каламљења крављих богиња управљају: окружни начелник (у престоници управитељ) са окруж. лекаром (у престоници са варошким физикусом и општинским лекарима), односно срески начелник са среским лекаром. Према томе начелници воде бригу о полицијској и

административној страни тога посла, а физикуси, односно срески и општински лекари, о техничком извршењу.

5.) Тај посао вршиће надлежан лекар по појединим општинама и то по распореду, који ће се одредити у договору са надлежним полицијским властима и ове ће тај распоред саопштити општинским властима на осам дана раније. А општински суд одређује место у општини, где ће се каламљење вршити.

6.) У јануару сваке године мора сваки председник општине са местним свештеником саставити списак све деце, која се у дотичној општини родила у прошлој години и колико их је међутим умрло. Ако се за то време ко год доселио у општину, који има некаламљено дете и то ваља у том списку означити.

Председник општински има да пошаље тај тако састављен списак дотичној полицијској власти најдаље до 15. марта. У томе списку мора бити записано име и презиме свакога детета, име и презиме онога чије је.

7.) Пошто се сврши каламљење крављих богиња и ревизија каламљених (после 8 дана) и пошто лекар свима изда феде, његова је дужност да све спискове и извештај о резултатима пошаље својој претпостављеној власти.

8.) Општински председници дужни су одређеног дана присуствовати лично, како каламљењу, тако и ревизији. Њихова је дужност старати се, да се сва деца донесу којима се тога дана имају каламити кравље богиње, или која се имају прегледати због резултата.

Ако кметови код дечије родбине наиђу на упорство, дужност им је протумачити последице које могу наступити за њихово дете, ако се не калами, па ако родбина ипак не пристаје да јој се дете калами, општинска власт казниће кућног старешину први пут са 5 до 10 дин. у корист општинске касе и опет да мора донети дете да се калами, други пут са дуплом сумом, а за случај да такво дете добије богиње, постане узрок те заразе у општини, казниће упорнога до 100 динара у корист општинске касе.

Чим се у каквој општини појаве богиње епидемично, надлежна полиц. власт мора наредити одмах ванредно јавно каламљење свију становника исте општине, па били они каламљени или не. То је каламљење бесплатно, само подвоз и храну дају општине лекару.

9.) Кад се сврши каламљење крављих богиња у целом округу — односно у целој престоници — онда је окружно начелство, односно управа вароши Београда,* дужна поднети Министру унутр. послова извештај, у коме ће побројати: како је посао каламљења крављих богиња те године извршен, како су се владали у томе послу кметови и лекари одређена за каламљење, упоређиће број успешно и безуспешно каламљених са тим бројевима у прошлој години. Начелници окружни, — односно управитељ вароши Београда и Мајдан Пека* — који су одговорни за то, да се овај посао сваке године тачно према овом закону изврши, стараће се увек да местне власти, ако не иде друкчије, дисциплинарним казнама приморају да са своје

* Шефови окр. и градских санитет. управа — чл. 1. Зак. о окр. и ср. санитет. управама.

стране тачно извршују све што је према овом закону нужно. Лакомисленост или немарљивост одређених лекара у томе послу, ваља одмах јавити Министру унутр. послова, који ће их зато казнити.

Ако би се десило, да који лекар у том послу буде тако мало пажљив, да наврћући кравље богиње, узме мају са детета, на коме се види сифилис, те њоме пренесе болест на друго, тај ће се одмах предати дисциплинарном суду, ако је у државној служби, ако је у општинској служби, огустити из ње, а ако је приватан лекар одузеће му се право на лекарску праксу. Да ли у ком од тих случајева постоји дело, даје мишљење главни санитетски савет.

10.) Сваке године кад се сврши каламљење регрута у стајаћој и народној војсци, Министар војни наредиће, да се једна копија главног извештаја о том послу, пошаље Министру унутр. послова.

11.) Ко раздере оно место на детињој руци где је каламљено, казни се са 5 до 10 динара у корист општинске касе.

12.) Ко не допусти, да се са руке његовог детета каламе друга деца, казни се до 10 дин. у корист општинске касе, а дете са чије се руке узима маја добија награде 3 динара из општинске касе. А лекар, ако би претераним узимањем маје оштетио дечије здравље, казниће се дисциплинарно и дужан је равномерно мају узимати од свачијег донесеног детета.

13.) Каламљење крављих богиња мора се почети сваке године у целој земљи првога маја, а завршити до конца септембра.

Материју за каламљење добијаће сви лекари одређени за тај посао из санитет. одељења Мин. унутр. послова, али само за почетак у месту где станује дотични лекар, јер јавно и опште каламљење мора се вршити од руке на руку, с једног детета на друго.

Не сме се узимати маја од детета, које је старије од 10 година, тако исто не сме се узимати маја од ревакцинисаних лица.

14.) Ако би се нов начин каламљења крављих богиња с анималисаном лимфом

и умножавање ове на теладима, довољно у страним државама опробао и научно доказао као бољи и сигурнији, Министар унутр. послова овлашћује се овим законом, да тај нов начин уведе у Србији.*

15.) Сва законска или административна наређења, која се тичу каламљења крављих богиња и која су до сада важила (види Санитет. Зборник I. 1. стр. 219—254), а нису укинута овим законом, остају и даље у важности.

Члан 22.

Гробље и сарањивање.

1.) Ниједно гробље у варошима и варошицама не сме бити ближе настањеном месту од хиљаду метара, а у селима 250 метара. Место на коме се сарањују мртваци, мора бити толико исто далеко од главних друмова и ђериза.

2.) Оно гробље, које овај закон затече ближе но што је у тачци првој одређено, нарочито оно, коме су се људски станови

* Овај нов начин каламљења уведен је у Србији. Закон о уређењу санит. струке.

с једне или више страна приближили, или га чак опколили, мора се у Београду одмах, а у осталим општинама у року од 10 година затворити, и кад се затвори за десет година не сме се на њему ништа предузимати; тек онда се може допустити да се старо гробље употреби за друге цели, под условом, да се на њему не копа дубоко још за десет година. Кад и двадесета година прође, онда се може допустити дубоко копање, али под надзором да се све људске кости, које се нађу, покупе и у новом гробљу сахране. Монументални споменици, капелице и подобни скупоцени украси на старом гробљу не смеју се кварити. Дотична општина дужна је одмах купити друго удесније место за гробље. Ако се општина успротиви то учинити, Министар унутр. послова овлашћује се, да у место општине купи удесније место за гробље, па да утрошену суму наплати од општине, а сарањивање у старом гробљу да најстрожије забрани.

3.) То место за ново гробље треба да је велико према средњем годишњем броју

мртваца у дотичној општини, према средњој величини гробова и према турнусу сарањивања. Ниједан гроб не сме се отворити (осим по налогу власти због истрага) док не прође 10 година од како је мртвац у њему сарањен. После десет година може се нов мртвац у исти гроб саранити. Према томе турнус сарањивања у Србији одређује се за 10 година. Услед тога величина простора за ново гробље израчунава се, кад се средњи број умирана ($3-3\frac{1}{2}\%$) помножи са 10 (турнус сарањивања) и са четири квадратна метра, који су нужни за један гроб, урачунавши ту и простор нуждан за растојање између појединих гробова и за путове и стазе на гробљу.

4.) За гробље не сме се употребити влажно земљиште и које лако усисе воду, дакле треба избегавати глину, иловачу, црну смољницу. За гробље треба тражити кречну земљу.

Насуто земљиште не сме се употребити за гробље.

5.) Рака за гроб одраслога човека мора

бити 1.72 метара (или 6 стопа) дубока, а за дете 1.42 метра (или 5 стопа).

Средња површина коју један гроб треба да заузме, одређује се са 35 квадр. стопа или 2.85 квадр. метра.

Растојање између свака два гроба у једној врсти, одређује се према каквоћи земљишта; ако је оно песковито, мора се оставити по три стопе (0.95 метра) између свака два гроба, ако је иловача доста је две стопе (0.62 метра), а ако је врло чврста земља, доста је кад се остави растојање од 0.5 метра између свака два гроба.

6.) Забрањује се сарањивање по два мртваца или више у један гроб, у један мах.

7.) Ко хоће да подигне зидану фамилијарну гробницу, он мора платити општинској каси за сваки квадратни метар по такси, коју општинска управа одреди. Тај приход мора општинска управа употребљавати једино око обзиђивања, уређивања и чувања гробља. Али онај који добије допштење од општине, да подигне фамилијарну гробницу, мора се обвезати, да

ће сваког свог мртваца, кога спусти у ту гробницу, сместити у метални, оловом заливени сандук.

Оне породице, које већ имају озидане фамилијарне гробнице у гробљу, које се према овом закону мора затворити, задржавају право још за 20 година да сарањују своје чланове у њима, само под условом, да их сарањују у металним заливеним сандуцима, иначе ће се и њима забранити даље сарањивање у том гробљу.

За фамилијарне гробнице одређује се место у дну новог гробља, а напред се задржава место за појединачне гробове за које се место не плаћа.

Ови гробови ређају се у врстама од једног уздужног зида, којим је ограђено гробље, до другога, прескачући главни пут кроз гробље.

8.) У сваком гробљу мора бити мртвачка комора или капела, а у варошима, по могућству, и стан за гробаре и чуваре гробља.

9.) Ограда око гробља по варошима и варошицама мора бити висока два метра.

Сеоско гробље мора бити ограђено што јачом оградом, или дубоким и широким шанцем од 1 метра.

10.) Правила за администрацију гробља, за санитарски надзор над гробљем, и за службу гробара, прописује Минист. унутр-послова и за неиспуњавање тих прописа одређује казне, сходно прописима законским.*

11.) У цркви, или код цркава могу се саранити само чланови владалачког дома и архијереји, као и онај, који је цркву подигао о свом трошку, но и они у металним заливеним сандуцима.

12.) Ниједан се мртавац не сме саранити пре 24 сахата од како је издануо и који нема самртну исправу од дотичних прегледача мртвих, да је доиста мртав; ово важи за она места, где се прегледање врши.

13.) Ниједан мртавац не сме се носити на гробље у отвореном сандуку. Ово важи за сва места где се мртваци сарањују у сандуцима.

* в. Правила о ископима и преносима мртваца.

Ко противно поступи казниће се, ако је мртавац од прилепчиве болести умро, са двадесет дана затвора, или новчано до 100 динара, а ако је умро од неприлепчиве болести, затвором до 15 дана, или новчано до 50 динара.

14.) Свака варошка општина обавезна је држати по једна, ма каква, кола за преношење мртваца на гробље. Ношење мртваца на рукама забрањује се најстрожије. Изузимају се она врлетна места, где кола не могу ићи.

15.) Забрањује се употребљавати децу из основних школа за спровод мртваца.

16.) Самоубице морају се сарањивати у општем гробљу.

17.) Кад умре човек у породици, која има само једну собу за становање, онда се мртавац мора одмах, чим је прегледач мртваца издао самртну исправу, пренети на гробље, где ће се чувати 24 сахата у мртвачкој комори, по нарочитим прописима Министра унутр. послова за извршење овога закона, па ће се онда саранити. Ово важи за вароши.

Мере да се спречи умножавање и ширење венеричних болести и за чување наравствености.*

Члан 23.

Министар унутр. послова овлашћује се: да пропише правила за спречавање венеричних болести и њиховог ширења у народу и за чување наравствености, као и да пропише казне за непослушност тим правилима. **Министар одређује таксу, која се плаћа за лекарске прегледе проституткиња и за њихову болничку касу.** Казна затвора не може бити већа од месец дана, а новчана од 150 динара.

Овим се мењају прописи § 365 крив. закона у колико буду противни тим правилима.

ГЛАВА ДВАНАЈЕСТА

Установе за лечење болесника и за чување неизлечивих.

Овде спадају:

а.) све јавне апотеке;

* в. чл. 1 и 2. Закона о оснивању посебних санитет. установа за испитивање и сузбијање заразних болести и давању бесплатне лекарске помоћи.

..... Измене и допуне од 11. јуна 1884.

- б.) све јавне болнице;
- в.) Болница за душевне болести;
- г.) Сиротињски дом за телесно неспособне;
- д.) Бање и минералне воде.

Члан 24.

*1 О апотекама и апотекарима и о држању и продавању лекова и отрова.**

1.) Јавне апотеке, као заводи из којих се издају ствари за лечење, спадају под врховни надзор Министра унутр. послова, према члану 1-ом овог закона. Он ће по томе давати дозвољење за отварање и држање апотека и одузимати га услед кривице апотекарове, по закону.

2.) **Одобрење за отварање и држање апотеке даваће се на захтев дотичног

* в. Настављења за апотекаре и за постројавање и држање јавних апотека од 31. I. 1882 год.; Правила по којима ће се отворати и држати дрогерijske радње, од 14 VIII. 1904 год.; Распис о дозволи на држање и продавање отрова и отровних ствари од 1. IX. 1882. год. и правила о томе.

лица у местима где је потребно да буде апотека, и то у варошима и варошицама где нема апотеке, а имају до 2000 душа, а према околностима и мање. У местима где већ има једна апотека, може се отворити још једна, ако број становника достиже 6000 душа; трећа апотека отвориће се на још 4000 становника, а за сваку даљу апотеку нужно је по 5000 душа на једну. Но у свакој окр. вароши могу бити и две апотеке независно од броја становника.

Ово све има се извршити јавним конкурсом, на који имају право предходно синови ове земље, затим Срби са стране, а кад ових не би било, онда остали по избору.**

3.) Држање апотеке дозволиће се само оним лицима, која за то имају способности прописане тачком 6-ом овог чл.

4.) Где би се од општине представила потреба за јавну апотеку, а апотекар не би се нашао да у тој општини држи апо-

****, ** Измене и допуне од 4. марта 1891. год.

теку на своју руку, дозволиће се привремено и општини на њено захтевање, да јавну апотеку на свој рачун, под обичним условима, отвори, док се не би јавио апотекар и на себе примио апотеку.

5.) У местима где постоје јавне апотеке, само се у овима могу продавати лекови, који су означени у фармакопеји, отрови пак и ствари за занате и техничке послове само код оних продаваца, који добију дозвољење по правилу о продаји отрова и отровних ствари.*

Да би се што тачније вршило ово законско наређење, забрањује се ђумруцима да пропуштају увоз отровних и лековитих ствари онима, који немају право или дозволу од надлежне власти да их продају.

У местима пак где нема јавних апотека, лекари ће сами, према одредбама овога закона, држати своје путне и домаће апотеке, из којих ће лекове издавати по потреби.

* в. Правила о држању и продаји отрова и отровних ствари по трговинама, од 29-1-1921. г. Ап. Бр. 2751.

6.) Отворити и држати апотеку дозволиће се само оним апотекарима, који поднесу пуноважну диплому маистра фармације и који у исто време осведоче, да су били прилежни у пракци апотекарској и доброг владања, да уживају српско грађанско право и да имају потребан новац за отварање уредне апотеке.

Но у једнакој квалификацији првенство има онај, који је више практиковао.

Но што се тиче способности, Министар унутр. послова може наредити, кад нађе да је нужно, да се молилац, поред поднесених докумената, ипак подвргне испиту, па тек ако тај испит добро положи, дати дозвољење за отварање апотеке.

7.) При отварању апотеке дужност је државне полицијске власти пазити, да се за њу избере место, које је удесно и за апотеку и за публику.**

..... Измене и допуне од 4. марта 1891. год.

** Решење Министра о одређивању места и реона апотекама не подлежи разматрању Државног Савета. — одлука Д. С. од 16-1-1907 год. Бр. 326

8.) Кад се добије дозвољење за држање апотеке, она се не може пре отворити док се не увери комисија, коју ће одредити Министар унутр. послова, да је дотична апотека уређена по свима правилима и прописима.

Министар унутр. послова наређује тако исто, кад год нађе да је нужно, да се посетирају јавне апотеке и лекови код лекара и да се контролише радња оних лица, која по тачки 5 овог члана могу продавати отровне ствари за техничку употребу; а месна полицијска власт, која има дужност да прегледа продају лекова и отровних ствари, може и сама ове визитације предузимати према потреби.

Сваке четврте године морају се апотеке редовно прегледати, а продавнице са отровима два пут на годину.

За преглед сваке четврте године подноси трошак око подвоза и дијурне прегледача сами апотекари, а за какви изванредни преглед, који би Министар унутр. послова сам наредио, плаћа државна каса, или крива страна, која је је преглед изазвала.

9.) Апотекар, или администратор и дипломирани помоћници, одговарају по прописима закона, како за своје неуредности и против законске поступке, који се учине у апотеци по радњи апотекарској, тако и за погрешне поступке осталог недипломисаног особља у апотеци.

10.) Добивено дозвољење на отварање и држање апотеке не може апотекар пренети на другог, нити је продати или је затворити, или под закуп дати, или је заложити, без знања и одобрења Министра унутр. послова. Апотека се не може ни при запту (судској забрани) затворити, но само под рачун администровати, а после према тачци 13-ој овога члана продати.

11.) Кад апотекар умре, или дуго и тешко болује, или кад због старости и болести осакати и постане неспособан за рад, или мора да се за дуже време удали из апотеке, или кад му се апотека одузме, у свима таквим случајевима поставиће се администратор у апотеци, са знањем дотичне полицијске власти.

Том администратору предаће фамилија

или старатељи масе апотекарове, апотеку под рачун. Администратор одговара као и апотекар за све рачуне и за сва дела апотеке старатељима масе и надлежној полицијској власти и у колико би својим поступањем и погрешком постао узрок каквим штетама или казнама, било личним, било новчаним, последице падају на њега, а не на апотеку.

12.) Администратор може бити само оно лице, које осведочи своју квалификацију дипломом (која је прописана у тач. 6. овог чл.), своје приљежање у апотекарској пракци и добро владање.

И администратор мора бити српски грађанин.

13.) Кад се апотекару апотека одузме, или кад после смрти његове не остане наследника за апотеку према тачки 14., апотека ће се најдаље за шест месеци* продати ономе, који предходно од Министра унутр. послова добије уверење, да ће дозвољење за држање апотеке добити, ако апотеку купи; пре него се апотека прода и продаји изложи, процениће се од вештака

..... Измене и допуне од 4. марта 1891. год.

лекови и прибор апотекарски и преко новина продаја објавити.*

14.) **Но кад после смрти апотекареве остане удовица, онда се може апотека држати на име умрлог апотекара, а за рачун његове удовице најдаље три године, а потом ће се изложити продаји према одредби тачке 13. члана 24. овог закона; у случају да после смрти апотекареве остану и деца његова, апотека ће се предати администратору и може се држати на рачун умрлог апотекара, а за рачун његове деце, највише пет година. Но ако после смрти апотекареве остану мушка деца пунолетна и женска удомљена, или би то у року раније од пет година постала, онда ће се поступити према одредби тач. 13. чл. 24. овога закона.**

15.) Један апотекар не може у исто време две апотеке имати ни држати, нити

* У погледу рока за објаву продаје апотеке преко новина у смислу овог законског прописа, важе прописи §§ 475 и 476 грађ. суд. пост. — одлука Држав. Савета од 12-XI-1904. г. Бр. 8737.

.... Измене и допуне од 4. марта 1891. год.

се као апотекар у исто време и са лечењем занимати.

16.) Свака апотека мора осим официне (дућана), имати лабораторијум, комору за материјал, таван и подрум.

17.) Свака апотека треба да буде снабдевена са потребним прибором справа и осталих ствари, као што ће Министар унутр. послова прописати.

У апотеци мора такође бити и нужних књига и протокола за преглед апотеке.

18.) У апотеци мора имати, спрам потребе, довољна количина оних лекова, који су у прописаној фармакопеји означени. Но покрај лекова који се морају пропису држати, дужни ће бити апотекари и друге лекове, на захтевање лекара, за најкраће време справити и набавити.

19.) У апотекама ће се држати само добри, непокварени лекови и то од оне сорте, каква је у фармакопеји означена.

20.) Лекарије справљене, као пилуле, сирупи, тинктуре, и т. д. које се као аркана продају, или као фабрикат особено препоручују, а нема их у фармакопеји,

не сме апотекар набављати без нарочитог писменог захтева од стране лекара, а ко их због тога набави, не сме их оглашавати у новинама и само ће их издавати на претпис лекарски.

21.) Жестоки лекови у апотекама и отрови за техничку потребу у дућанима оних, којима буде дозвољено да их продају, држаће се у добром реду, одвојено под кључем, у судовима на којима је добро исписано име онога што се у њима налази и чуваће се да се не покваре и да се са другим слабим и невиним лековима не помешају, као што ће Министар унутр. послова о свему томе издати прописе.

22.) Састављене лекарије и лекове који су јаког дејства и који су у такси са знаком † забележени, издаће се само на претпис (рецепат) са дозвољењем лекара који практикују, који претпис за свако понављање у томе случају мора бити поновљен; а лекови прости, несастављени и који нису опасни издаваће се из апотеке и без претписа лекарског. Отровне пак ствари, за тровање досадне и штетљиве

животиње издаваће се из апотеке само на претпис лекара, а отрови за индустрију на нарочиту дозволу полицијске власти.

23.) Састављене лекарије и лекови, који се по рецептима издају, справљаће се тачно и исправно по претпису лекарском и издавати из апотеке као и лекови који се без рецепта издати могу, у свако време дана и ноћи, као што ће се настављењима Министра унутр. послова подребније определити.

24.) Лекови, рад и посуђе у јавним лекарским апотекама, таксираће се по такси коју ће Министар унутр. послова прописати. Но лекови из јавних апотека, издани за рачун државни, на рачун санитетског фонда и свију јавних санитетских завода, наплаћиваће се са 30% испод таксе.

25.) Да се казни од 50—300 динара:

а.) апотекар, који своју апотеку не држи у реду, или трговац коме је дозвољено продавати отрове и ствари за техничку употребу, па не држи у реду свој дућан по настављењима власти, не снабдева га са потребним и прописаним оруђем и

прибором, са нужним и вештим персоналом и прописаним и добрим еспапом;

б.) апотекар који лекове по фармакопеји не справља и такве на захтевање лекара практичног не набавља;

в.) апотекари који лекове и ствари за лечење не чувају као што треба, или држе и продају покварене или забрањене, лажне, или лекове рђаве каквоће;

г.) лекар који мора држати лекове, а не држи их, или у својој апотеци нема прописаних и добрих лекова и ствари;

д.) апотекар који лекове не справља и не издаје одмах у свако доба дана и ноћи,* са нужном пажњом и брижљивошћу;

ђ.) апотекар који погрешно и без претписа издаје лекове, или место претписаног изда други лек, или мању или већу количину од лека но што је тражено, или

* Према наредби М. Н. З. Ап. Бр 30576/920 радно време по апотекама регулисано је од 7h—12h30' и од 14h30'—19h30'. Недељом апотеке су затворене целог дана. Од овога се изузимају само дежурне апотеке, које морају у свако доба и дању и ноћу, бити публици на расположењу.

издаје што се по правилу и на рецепат лекарски не може издати без објашњења дотич. лекара.

Исто тако казниће се трговац, коме је дозвољено продавати отрове и ствари за техничку потребу, који би што за лек продао, или кад би продавао што од отрова лицу, које му не би донело нарочиту писмену дозволу од полиц. власти, или кад би издао мање или више, или што друго место онога, на што дозвола гласи;

е.) апотекар или лекар који би лекове и рад наплаћивао преко узаконене таксе;*

ж.) онај који отровне ствари уредно по пропису и са нужном пажњом не чува и не издаје;

з.) апотекар који не испуњава спрам публике и лекара све прописане услужности у апотекарској радњи. Тако ће се исто казнити трговац који продаје лекове.

Ако се ове неуредности три пут у години догоде и у томе времену у апотеци или више поменутом трговачком дућану

* Покушај наплате преко таксе није казним, — одлука Држав. Савета од 30-IX-905. Бр. 7088.

и четврти пут ма каква неуредност покаже, апотекару да се одузме дозвољење на држање апотеке, а трговцу право продаје отрова.

Ако би због поменутих неуредности било злих последица за некога, кривац да се преда суду на суђење; али ако би промена у отрову или јакој медацини (хероичној) злонамерно била учињена и то било да је у место слабијег отрова или медацине јача издата, или у место мање већа количина издата, кривац да се преда суду на суђење, макар и да нису наступиле зле последице, као и за покушај или нехат.

26.) апотекар или трговац, који отрове са дозвољењем продаје, ако се у лечење болесника упусти против тачке 15. овог чл. да се казни први пут са 200 дин. а други пут ако то учини, да му се забрањени држати апотеку, отровне и лековите ствари за свагда.

Но у случају ако су отуда биле зле последице, да се кривац преда суду на суђење.

27.) Ако би се породила основана сумња, да између појединих апотекара и лекара постоји некакав договор на штету публике, ствар ће се предати на оцену главном санитар. савету, па ако он из дотичних рецепата увиди, да мора између њих бити ма ког договора, казниће се обоје двогубом новчаном казном, колико су тим уговором, од прилике оштетили публику. Ако и после те казне учине ту исту погрешку, апотекару да се затвори апотека, а лекару да се одузме право практиковања у Србији.

28.) Апотекар који без дозвољења власти отвори апотеку, или који своју апотеку без дозвољења власти затвори, да се казни са 500 дин. и у првом случају апотека да се затвори, а у другом да се отвори и да се из ње лекови издају под руковањем администратора за рачун апотеке, као што је у тачци 11. овог чл. казано.

Чл. 25.

Све новчане казне које се према овом закону наплате (осем оних за које буде

друкчије прописано) улазе у приход народног санитетског фонда.

II. О болницама.

Члан 26.*

1.) Болнице су јавне или приватне.

I. У јавне болнице долазе све државне и општинске болнице, а то су:

- а.) општа државна болница;
- б.) болница за душевне болести;
- в.) окружне болнице;
- г.) среске болнице, и
- д.) општинске болнице.

II. А све остале су приватне болнице.

Јавне болнице које су државне, издржавају се о трошку народног санитетског фонда и над њима води врховни надзор Министарство Унутрашњих Дела.

Општинске и приватне болнице издржавају се о трошку појединих општина или приватних лица, или дружина, или о трошку фондова, састављених приватним прилозима и поклонима. И оне стоје под надзором Министарства Унутрашњих Дела.

* Измене и допуне од 17 јануара 1905. год.

2) Све државне болнице у држави подићи ће се, снабдеће се свима потребама и издржаваће се од прихода народног санитетског фонда, према одредбама нарочитог закона од 28. децембра 1879. год. о уставнољезу тога фонда и из средстава која буду дали поједини окрузи и срезови; у колико приход санитетског фонда, редовни болнички прирез и редовна дотација по закону о санитетском фонду не буду довољни, да се онај остатак попуни из општих кредита државног буџета. Величина те суме одређиваће се и уносиће се сваке године у санитетски буџет.

Све државне болнице и све санитетске грађевине имају се подићи на државном односно општинском земљишту и само у оним местима, у којима не би било удесног државног или општинског земљишта, за тај циљ, прибавиће се експропријацијом потребно земљиште о трошку народног санитетског фонда.

3.) Ако би затребало да се у извесном времену подигне болничких, односно санитетских зграда више, но што би се мо-

гло исплатити из оне партије, која се у годишњем буџету народног санитетског фонда може да одвоји за зидање тих грађевина, Министар Унутр. Дела, по претходном одобрењу Народне Скупштине, може за подмирење ове потребе учинити зајам, гарантујући интерес и отплату тога зајма нарочитом партијом у сваком буџету, док се цео дуг не отплати, али овај се зајам не сме учинити под условима тежим, него што се новац из Управе Фондова даје под интерес.

4.) У све јавне болнице примају се болесници без разлике пола, вере и народности, по правилима која Министар Унутрашњих Дела за све болнице прописује. Осим тога у свакој јавној болници морају лекари бесплатно вршити амбулантску службу, прегледати и давати нужну помоћ сиротим болесницима.*

Сви имућни болесници плаћају болнички трошак. За сиротне болеснике бол-

* Лекарска помоћ по болницама је бесплатна, — в. чл. 1. и 2. Зак. о бесплатној лекарској помоћи у болницама.

нички трошак пада на терет санитетског фонда. Управе: опште државне болнице, болнице за душевне болести, окружне и среске болнице, подносе рачуне учињеног болничког трошка надлежној власти, која их је дужна наплатити и о томе известити управу болнице.

Сви наплаћени болнички трошкови предају се Управи Фондова, као приход санитетског фонда, по постојећим прописима.

Под сиротим болесницима разуму се они, који плаћају до 10 динара закључно непосредну порезу, не рачунећи у ову суму личну порезу.

5.) Сваки управник болнице је наредбодавац и он тражи од надлежног министра, да код Министарства Финансија или дотичних благајна, отвори кредит по годишњем санитет. буџету, у коме је одређена сума за дотичну болницу. Он узима из касе дотичног надлештва потребне суме за издржавање болница, плату персонала, храну болесника, прање, осветљење, огрев и т. д. и свака управа полаже рачуне на концу рачунске године главној,

односно месној контроли. Новци од свих санитарских прихода шаљу се Управи Фондова.

Министар Унутрашњих Дела прописује правила о целокупном раду у болницама, о подели тога рада и о дужностима болничког особља. Он одређује таксу за лечење, а према околностима смањује је удружењима, или их сасвим ослобађа од болничког трошка.* Он умножава и смањује персонал болнички према потреби и према годишњем буџету прихода и расхода народног санитарског фонда.**

Општа државна болница и болница за душевне болести стоје непосредно под Министарством Унутрашњих Дела; остале болнице стоје под надзором окружно—санитарско—полицијске власти.

б.) Болничаре, нудиље и слуге у болници, погађа и отпушта управник болнице,

* Државни Савет није надлежан за разматрање решења надлежног Министра о плаћању болничких трошкова, Одлука од 22-XI-1905 Бр. 8736.

** в. чл. 1. и 2. Закона о отварању нових одељења у држав. болницама.

коме су они потчињени у дисциплинском погледу. Број њихов одређује се према потреби буџетским могућностима сваке године.*

7.) Наплату болничког трошка за стране поданике траже управе дотичних болница преко Министарства Унутрашњих Дела по нарочитом формулару и рачуну, који је прописан, ако не постоји нарочита угодба о обостраном бесплатном лечењу дотичних држављана.

Трошак за српске држављане, који су лечени у болницама страних држава, плаћа народно-санитарски фонд, а надлежне полицијске власти дужне су наплатити овај трошак по тачци 4. овог члана.

8.) Све болнице имају свој печат са одговарајућим натписом. Сву преписку потписује управник болнице. Општа државна болница и болница за душевне болести стоје у непосредној преписци са Министарством Унутр. Дела и свим осталим властима. Остале болнице преко својих надзорних власти.

* в. напомену код т. 7. чл. 26а. овог закона.

Члан 26. а.*

Општа државна болница.

1.) Општа државна болница постоји у Београду; у њој се лече сви, а нарочито они болесници из целе земље, којима је потребно специјално лечење. Болничка управа не мора примати, или може отпустити, упутити општинама или хуманитарним установама свакога болесника за кога се увери, да му се лечењем не може никаква помоћ учинити.

2.) У општој државној болници ова су одељења: одељење за унутрашње болести, хируршко одељење, гинеколошко — бабичко одељење, одељење за очне болести, одељење за сифилис, венеричне и кожне болести, одељење за болести грла, носа и ушију, одељење за инфекциозне болести и одељење за дечије болести. Према потреби могу се, по одобрењу Министра Унутрашњих Дела, отворити и нова специјална одељења.

3.) Општа државна болница имаће своју

* Измене и допуне од 17. јануара 1905.

апотеку из које ће се издавати лекови и завојни материјал, како за њене болеснике, тако и за оне у болници за душевне болести.

Сем тога снабдеваће, као слагалиште, лековима и завојним материјалом све државне болнице у земљи.*

4.) Особље болнице је:

а.) управник-лекар;

б.) за одељење за унутрашње болести: један шеф, један секундариус и један лекар-помоћник;

в.) за хируршко одељење: један шеф, два секундариуса и један помоћник-лекар;

г.) за гинеколошко-бабичко одељење: један шеф, један секундариус и један лекар-помоћник;

д.) за одељење за сифилис, венеричне и кожне болести: један шеф, један секундариус и један лекар-помоћник;

ђ.) за одељења: очних болести, грла, носа и ушију, за инфекционо и за оде-

* в. Закон о оснивању и уређењу Главног Аптек. и Санитет. Слагалишта.

љење за дечије болести: по један шеф-лекар и по један лекар-помоћник;

е.) један просектор;

ж.) један главни апотекар у рангу средњег лекара и потребан број помоћника и лабораната;

3.) један хонорарни свештеник, кога поставља Министар Унутрашњих Дела;

и.) један економ; и

ј.) потребан број писара, које поставља Министар Унутр. Дела на предлог управника болнице и одређује им плату.

5.) Управник болнице може бити само онај лекар, који има 10 година државне санитарске службе, од којих морају бити најмање три године проведене у болничкој служби.

6.) Шефови одељења могу бити само они лекари, који имају 5 година државне санитарске службе, од којих су провели две године у болничкој служби у струци за коју су шефови одељења.

7.) Управник болнице равна се по ложају и плати са окружним физикусима

и мора становати у болници, где има бесплатан стан, огрев и осветљење.*

8.) Шефови одељења су у рангу средњих лекара, а после 5 година добијају ранг и плату окружних физикуса.

9.) Просектор може бити само онај лекар, који има две године праксе из патолошке анатомије; он је у рангу шефова одељења.

10.) Управник, шефови одељења и просектор постављају се Краљевим указом.

* Решење Минист. Нар. Здравља Бр. 2861 од 11-V-1919. године:

1. — Право на стан, огрев и осветљење у болници, без хране, имају:

Управник Опште Државне Болнице.

Управник Душевне Болнице.

2. — Уравници оних окружних болница првога реда, за које је при грађењу болнице предвиђен стан, имају право на стан, огрев и осветљење, без хране.

3. — Лекарски и апотекарски помоћници, који по правилима за болнице морају у болници становати, имају право на стан, огрев, осветљење и храну у болници.

4. — Дежурни лекари имају право на храну у болници за време дежурства. — У случају кад је један лекар одређен за *шалног дежурног*, тада тај лекар има право на стан, огрев, осветљење и храну у болници.

5. Економ болнице, главна бабица, надзорница

Закон о уређењу санитет. струка

11.) Секундарни лекари морају бити доктори целокупног лекарства и постављају се Краљевим указом, а на предлог Министра Унутрашњих Дела. Они су у рангу средњих лекара. Лекаре-помоћнике поставља Министар Унутрашњих Дела

рубља и све остало ниже болничко особље, има право на стан, огрев, осветљење и храну у болници.

Изузетно од осталих писара, писари Опште Државне и Душевне Болнице имају право на стан, огрев, осветљење и храну у болници.

Главни апотекар Опште Државне Болнице и дежурни лаборант имају право на стан, огрев, осветљење и храну у болници. Остало особље ове апотеке има право само на храну.

Где је у овој одлуци реч о храни, разуме се храна која се даје болесницима, и то: за *нежењена* лица једна *цела порција* или, у замену за ову, за доручак бела кава, *пола порције* хране са три особена јела за ручак и два особена јела за вечеру. У сваком случају без вина. — За *ожењена* лица рачунаће се оброк за два лица.

Особље може припадајуће му намирнице изузети у природи, да их спрема у своје стану, јер се овом наредбом *забрањује спремање* јела у *болничкој кухињи* за особље, *поред* јела за болеснике.

Овом наредбом замењује се онај део расписа од 13. марта 1915. године СБр. 2772., који у одељку VI говори о праву болничког особља на храну, и то од речи „Право на храну у болници“ ..., до закључно речи (под д.) „које се готово за болеснике.“ —

својим претписом. Њихова је плата 1500 дин. годишње.

12.) Економ је неуказни чиновник и поставља га Министар Унутрашњих Дела на предлог управника болнице са платом до 1500 дин. годишње. Има бесплатан стан, огрев, осветљење и храну.

13.) Плата писара болнице се регулише буџетом.*

14.) Издатке по једној материјалној партији до 150 дин. одобраваће сам управник опште државне болнице, а за веће издатке потребно је одобрење Министар Унутрашњих Дела.

Члан 26. б.**

1.) Болница за душевне болести има два одељења: прво одељење има да лечи све душевне болести из целе државе, а друго одељења има да чува и негује неизлечиве-сумануте до њихове смрти.

2.) Тај завод стоји под управом једног

* в. напомену код тачке 7. овог члана.

** Измене и допуне од 17. јануара 1905.

лекара, који треба да се бира међу стручњацима психиатрима, који су уједно доктори целокупног лекарства.

3.) Завод је потчињен Министру унутрашњих Дела непосредно и од њега прима све заповести и упутства за службу.

4.) Особље болнице је: управник-лекар, један примаријус (први лекар), један секундарни лекар, један лекарски помоћник и један економ.

Сви лекари у болници морају бити стручњаци.

Управник болнице може бити само онај лекар, који има 10 година државне санитарске службе, од којих морају бити најмање три године проведене болничке службе у болници за душевне болести.

Секундарни лекари морају бити доктори целокупног лекарства и постављају се Краљевим указом и имају ранг среских лекара. Управник болнице равна се по положају и плати са окружним физикусима и мора становати у болници, где има бесплатан стан, огрев и осветљење. Примариус — први лекар — је у рангу сре-

ских лекара, а после 5 година добија ранг и плату окружних физикуса.

Економ поставља Министар Унутрашњих Дела са платом до 1500 динара годишње. Он мора становати у болници где има бесплатан стан, храну, огрев и осветљење.

Осим овог особља болница има два писара* и два надзорна болничара (за мушко и женско одељење по једног), које поставља сам управник болнице.

Министар Унутрашњих Дела поставља нарочитог свештеника за овај завод и одређује му годишњи хонорар.

5.) У болници за душевне болести примаће се лица без разлике пола, вере и народности, која пате од сваке врсте душевних болести.

6.) Унутарњу администрацију овога завода прописује Министар Унутрашњих Дела нарочитим правилима.

7.) Имућни болесници овога завода плаћаће све трошкове у заводу по такси

* в. напомену код т. 7. чл. 26.а.

прописаној од Министра Унутр. Дела. Овај приход улази у приходе народног санитетског фонда.*

8.) Сиромашни болесници издржаваће се о трошку санитетског фонда. Сиромаси су они, који плаћају до 30 динара закључно непосредне порезе без личне порезе.

9.) Ко ће се издржавати о свом, или о трошку народног санитетског фонда, решава Министар Унутр. Дела, по саслушању дотичне општинске и полицијске власти.

10.) Издатке по једној материјалној партији мање од 150 дин. одобраваће сам управник болнице, а за веће издатке потребно је одобрење Министра Унутрашњих Дела.

О свима трошковима водиће се тачан рачун, који ће управник концем рачунске године подносити на преглед Главној Контроли.

11.) Примање болесника у болницу за душевне болнице бива само по одобрењу Министра Унутрашњих Дела.

12.) У болници за душевне болести лече

* В. напомене код тачке 4 и 5. чл. 26 ов. зак.

се како они болесници који су неизлечиви, тако и они који су у почетку болести.

Кад се на неком лицу појаве знаци душевне болести, родбина његова или општина, дужне су известити полицијску власт, која ће одредити лекара да га прегледа и упути у најближу болницу на посматрање и лечење.

Управа болнице биће дужна одмах известити надлежну полицијску власт, а ова ће известити Министра Унутрашњих Дела, који ће одредити лекарску комисију од три члана за преглед оболелог. Лекарска комисија издаће сведоџбу о душевном стању оболелог, предати је дотичној полицијској власти, која ће известити Министра Унутр. Дела, ради доношења решења у најкраћем року.

Ну ако би се болесна лица или породице, или који од њихових пријатеља противили наредби полицијске власти, да се врши лекарско посматрање, а после извршеног посматрања да се болесник одведе у болницу за душевне болести на лечење, поднеће писмену тужбу надлежном прво-

степеном суду. Суд ће, пошто прибави акта о томе од надлежне полицијске власти, болесноме поставити заступника, ако га нема, а затим одредити рочиште у колико је могуће скорије и на исто позвати болесног, његовог заступника, сведоке, ако их има, а по потреби лекара, па по учињеном извиђању и оцени доказа по прописима закона о поступку судском у грађанским парницама, решити: да ли има места или не, да се дотично лице стави под лекарско посматрање, или да се после извршеног посматрања, одведе на лечење у болницу за душевне болести.

Решење своје суд ће доставити и надлежној полицијској власти, која је повела истрагу о душевном стању болесника и заступнику болеснога.

Само пресудом судском може ко бити оглашен за суманутог. Тужбу да се ко огласи за суманутог, са предлогом болничке управе и осталим актима подноси надлежном првостепеном суду Мин. Унутр. Дела, кога у даљој распри заступа судски државни тужилац. Чим суд тужбу прими

одмах ће болесноме по службеној дужности поставити заступника, ако га нема, и доставити му препис тужбе остављајући рок за одговор 5—10 дана.

Кад заступник на тужбу одговори, или рок за одговор протече, суд одређује рочиште за расправу у колико је могуће скорије, на које позива државног тужиоца и заступника болесниковог, а и сва потребна лица и наређује, да му се и болесник на рочиште доведе, ако је могуће према стању његовог здравља. За констатовање правога стања суд може и рочиште одложити и сем доказа изнесених у тужби и одговору, по службеној дужности наредити, да се болесник и од других лекара осмотри, па пошто све извиди по оцени изнетих доказа, а по прописима у закону у поступку судском у грађанским парницама, изрећи ће пресуду и исту доставити странама.

Против решења и пресуде које суд изриче по овоме закону, може се незадовољна страна жалити Касац. Суду за 5 дана од дана, када је решење или пре-

суду примила. Односно рокова и начина предаја жалбе, вредиће наређења §§ 117. 118. 119 и 323. зак. о пост. судском у грађанским парницама.

Касациони Суд разматра ове спорове као хитне.

Тек кад се лечењем у болници за душевне болести констатује, да је болесник неизлечив и постао суманут, онда се, пошто се огласи за суманутог, преводи у друго одељење болнице, које је намењено чувању суманутих по одредбама овог закона.

Ако би болесник, који се од неке душевне болести лечи на првом одељењу тога завода, хтео за време тога лечења да учини употребу ма каквог свог грађанског права, управник болнице известиће о томе Министра Унутр. Дела, који ће одредити комисију од три лекара и једног судије надлежног првостепеног суда, па ће та комисија констатовати, дали је дотични болесник у томе тренутку таквог душевног стања, да му се може

допустити вршење извесног правног посла или не.

Исто тако, кад се приликом кривичних претреса у првостепеном суду појави ма с које стране сумња у урачунљивост криваца, или се на кривцу примете знаци какве душевне болести, првостепени суд ће призвати лекара ради прегледа и лекар је дужан дати о томе мишљење, па ако је и најмања сумња у кривчеву урачунљивост, упутиће га у окружну болницу на посматрање. Управа болнице ако нађе да је потребно више стручно посматрање, може тражити од Министра Унутр. Дела, да се исти болесник упути у болницу за душевне болести на посматрање и оцену. Управа болнице за душевне болести поступиће са оваким болесником у свему као и са осталим болесницима приликом посматрања и у најкраћем року известиће суд о душевном стању кривчевом. Суд ће ставити болницу на расположење сва потребна акта дотичне кривице, но суд у сумњивим случајевима може сам решити, да се окрив-

љени упуту на посматрање у болницу за душевнe болести.

13.) Није допуштено чување суманутих у приватним кућама, осим кад се родбина обвеже, да ће с њиме човечно поступати и да јамчи за све његове поступке и ако лекарска комисија нађе, да се може код куће чувати.

14.) Из завода отпуштаће се болесници само кад оздраве, или се бар толико оправе, да не могу никоме због своје болести штету нанети. Ово има да констатије нарочита лекарска комисија, коју Министар Унутр. Дела, по предлогу управе болничке одређује, а одлуку: да ли ће се болесник пустити из завода, или не, доноси Министар Унутр. Дела.

Ако би стараоци болесника, његова родбина, или који од пријатеља према душевном стању болесника налазили, да је болесник оздравио и да се толико опоравио, да је безопасан постао и тражили да се одреди комисија, која би ово констатовала, па би болничка управа, или Министар њихов захтев одбијали, могу са

доказима поднети тужбу надлежном првостепеном суду, који ће по њој поступити онако, како је одређено у тачки 12. овог члана, у случају кад има ко да се огласи за суманутог и донети своју одлуку. И против ових решења има места жалби.

Члан 26.в.*

Окружне болнице.

1.) Окружне болнице подићи ће се по свима већим градовима и њихова величина** одређиваће се према потреби и броју становништва и просечном броју болесника за последњих 5 година.

2.) Окружне болнице деле се у два реда: У први ред долазе болнице у окружним градовима са најмање 100 постеља и имаће ова одељења: унутрашње, хируршко, одељење за породиље и женске болести и одељење за заразне болести.

У други ред долазе остале окружне болнице.

* Измене и допуне од 17. јануара 1905.
** в. чл. 1. и 2. Закона о отварању нових одељења у државним болницама.

3.) Окружне болнице добиће поступно свог нарочитог управника и потребан број шефова одељења, нарочито спремних за извесне специјалне гране медицине, као и потребан број лекарских помоћника, које поставља Министар Унутр. Дела и чија је плата 1500 динара годишње и који имају право на бесплатан стан и храну у болници, и једног економа.

4.) Управници окружних болница су државни чиновници и имају положај и плату окружних физикуса, а шефови одељења имају положај и плату среских лекара.*

5.) Економе болница поставља Министар Унутр. Дела претписом, а на предлог управника болнице. Они морају бити добро писмени, вични вођењу књига и рачуна и укупној болничкој администрацији. Њихова је дужност водити старање на целокупном болничком газдинству. Они чувају и одговарају за сав болнички прибор и материјал. Спрему своју доказују испитом, који ће полагати пред нарочитом комисијом.

* в. напомену код тач. 7. чл. 26.а.

Правила за полагање ових испита прописује Министар Унутр. Дела и он одређује чланове испитне комисије.

Њихова плата не може бити већа од 1200 динара, а предвиђаће се буџетом. Осим тога они имају у болници бесплатан стан, огрев, осветлење и храну.*

Члан 26.г.**

Среске болнице.

1.) Среске болнице ће се подизати у месту среске канцеларије. Ако би нарочити обзири захтевали да се болница подигне на другом, подеснијем месту, она се може изузетно тамо подићи.

2.) Управа и лечење у тој болници пада у дужност среском лекару и лекарском помоћнику кога поставља Министар Унутрашњих Дела и који има иста права као и лекарски помоћници окружних болница.

3.) Економа болнице поставља Министар Унутр. Дела и он мора имати исте квали-

* в. напомену код т. 7. чл. 26.а.

** Измене и допуне од 17. јануара 1905. год.

фикације, права и одговорности као и економи окружних болница.

Среске болнице имаће своју прописну велику домаћу апотеку, из које ће се издавати лекови и приватним, ако у месту нема јавне апотеке.

Справљање, диспензацију и експедицију лекова вршиће лекарски помоћници.

По правилу у среским болницама примају се и лече само болесници из тога среза.

Члан 26. д.*

Општинске болнице.

Ове болнице подижу и издржавају из својих средстава поједини градови и веће општине за своје становнике, било ради лечења, неговања и чувања болесника остарелих и изнемоглих, било ради сузбијања и лечења заразних болести.

Дозволу за подизање ових болница даје Министар Унутр. Дела, коме се подноси

* Измене и допуне од 17. јануара 1905. год.

план, циљ и устројство њено, на преглед и одобрење.

Оне стоје под управом месне општинске власти, а под надзором државне санитетске власти.

Члан 26. њ.*

III. Приватне болнице.

Приватне болнице могу се оснивати само по допуштењу Министра Унутр. Дела, коме ваља поднети план и устројство болнице, као и услове за примање болесника.

Ове стоје под непосредним надзором санитетских власти.

У случају да приватна болница од овог одобреног устројства одступи, или се иначе докаже, да не одговара своме циљу, Министар Унутр. Дела, на предлог надлежне санитетске власти, а по саслушању Главног Санитет. Савета, може је затворити

Члан 27.**

* Измене и допуне од 17. јануара 1905. год.

** Укинут — Измене и допуне од 17. јануара 1905. године.

Члан 28.

IV. О сиротињскоме дому за телесно неспособне.

1.) Установљава се о трошку народног санитет. фонда један такав сиротињски дом и то у Нишу.

* Но ако би се у интересу штедње народног санитетског фонда, у интересу саме администрације и надзора, као и с погледом на школе за лекарске помоћнике и бабице увидело, да би требало на једном месту административно спојити општу државну болницу са сиротињским домом и болницом за душевне болести, онда ће Краљ својим указом одредити место, на коме се сви поменути заводи имају спојити под једном управом. У том случају овако спојена централна хуманитарна колонија Србије зваће се „Миланово“, а Министар Унутр. Дела прописаће правила за целокупну администрацију те колоније, одредиће права и дужности свију њених чиновника и званичника. Предузеће ово моћи ће се тек онда отпочети, пошто

сваки округ буде имао бар по једну нарочиту удесну тврду зграду за државну болницу.*

2.) Циљ је те установе: да храни и чува сву сироту глухо-нему децу из државе и да их научи занату од кога могу доцније живети; да чува и издржава сироте и слепе док не науче какав занат; да прикупља сву ванбрачно рођену и одбачену децу и да их одхрани до узраста, када се могу дати на занат; да храни и чува до смрти богаље, који су услед неизлечивих болести, или несрећних случајева постали неспособни за рад, а немају права на издржавање из инвалидског фонда, нити имовине, да се сами издржавати могу; да прикупља сирочад, која после елементарних несрећа (поплава, пожара) и ратова остану без хранитеља својих и да их спрема за корисне занате.

Под именом сирочади разуме се и свако дете, коме је још жив отац или мати, али због своје дуготрајне болести нису у стању

..... Измене и допуне од 11. јуна 1884. год.

да га издржавају, и оно дете које по оцени надлежне општинске власти има такве неморалне и покварене родитеље, да га власт због тога од њих мора да узме и преда сиротињском дому.

3.) Сиротињски дом стоји под надзором Министра унутр. послова, који прописује унутрашње устројство тога завода, права и дужности појединих чиновника, званичника и слугу, који прописује правила за вршење целе службе.

4.) Непосредни надзор над заводом води дотична полицијска окр. власт.

5.) Персонал сиротињског дома састојаће се испрва, док се не организирају поједине школе његове, из: управника, економа, једног учитеља, једне учитељке и надзорнице за женску децу и нужног броја дадиља, слугу и слушкиња.

Кад се прикупе све личности које се имају издржавати у сиротињском дому, групираће се по родовима својих недуга у нарочита одељења, школе и радионице и онда ће Министар унутр. послова одредити нужни број учитеља и мајстора,

којима ће одредити плату по саслушању главног санитет. савета.

6.) Дужност је управника сиротињског дома старати се, да сви благодејанци тога дома, који су у стању радити ма какве послове без штете по своје здравље, буду употребљени на те послове, било да су то какви лаки занати, било послови нужни за администрацију самога дома, како би се известан део трошкова тога завода подмиривао радом његових благодејанаца.

* Свака општина која буде имала у сиротињском дому свога богаља, слепог, глувонемога ит.д. плаћаће за сваког таквог свог благодејанца онолико, колико његово издржавање буде коштало, али само дотле, докле он у сиротињском дому не научи занат, докле не буде у стању својом зарадом плаћати своје издржавање.

Но то ће плаћање престати раније, чим приходи народног санитет. фонда порасту толико, да се од њих може издржавати цео сиротињски дом. Још раније ће то плаћање престати за сиромашније општине, чим издржавање њихових благодејанаца

за горе одређено време прими на се приватно милосрђе завештањима за задужбине у сиротињском дому.*

7.) Начин по коме ће се благодејанци сиротињског дома примати у њ' и отпуштати из њега, прописаће Министар унутрашњих послова.

8.) Докле број благодејанаца у сиротињском дому не пређе стотину, дотле ће окружни лекар бити уједно и лекар сиротињског дома и лечиће лакше болеснике у дому, а теже ће слати у месну јавну болницу.

Чим број питомаца и заштићеника у сиротињском дому буде већи од стотине, управа дома постројиће своју болницу, а Министар унутр. послова одредиће једног од местних лекара за хонорарног лекара сиротињског дома, док не буде потребно, да се нарочити лекар постави.

9.) Радови на које се могу употребити сирочад одраслија у сиротињском дому ово су: за девојнице шивење и прање

..... Измене допуне од 11. јуна 1884. год.

рубља, за остале благодејанце кување и помагање у кујни. За дечаке који се уче у кројачком или обућарском занату, да шију хаљине и обућу благодејанцима, да стружу и цепају дрва, да их уносе у кућу и слажу. Остала сирочад, која још нису кадра ове послове радити, уче се код књиговецца и других мајстора сиротињског дома.

Они богаљи, који имају још нешто радне снаге, употребљују се у башти сиротињског дома, чисте све собе и ходнике у дому, чупају чешљаницу која се продаје болницама и апотекама, чисте дуванско лишће, мотају клупчад и калеме, чисте и пребирају варива, чешљају вуну и коњске длаке за душеке, плету асуре, чарапе, туцају, зачине бакалима, лепе им кесе од хартије, праве кесе од платна, шију вреће и т. д.

10.) Од чистог прихода новаца добивених услед рада приватнима, установиће се нарочити фонд за сирочад овога завода, из кога ће им се при излазу из њега дати нека помоћ.

11.) Храна мора бити нарочито прописана за свако одељење сиротињ. дома.

12.) Слепа и глуво-нема деца имућних родитеља примиће се у школу и на пансион у сиротињски дом, кад се за њих плати годишња такса, коју ће прописати Министар унутр. послова.

13.) Благоејанци сиротињског дома који су у њ' примљени због слепоће и глуво-немоћи, кад одрасту и изуче какав занат, могу, ако не желе самостално отварања своју радњу, остати да раде своје занате у радионицама сиротињског дома. У томе случају рачунаће се њина зарада засебно и задржаваће им се од ње само онолико, колико се на њихово издржавање троши.

Члан 29.

V О бањама и минералним водама.*

1.) Све бање и минералне воде у Србији имају се научно испитати и то у хемиј-

* в. Закон о бањама од 7. јуна 1914. год. и Правилник о бањама, минералним и топлим водама, од 14. јуна 1920. год.

ском, геолошком, лекарском, економном и архитектонско-инжињерском погледу, тачно одредити у којима се болестима могу с коришћу и како употребљавати.

2.) Оне минералне воде, за које се научно докаже, да могу бити од фактичне користи у извесним родовима болести, или које би се рентирале у економном погледу, али се нађе да на дотичним изворима сад има релативно мало воде, имају се о трошку народног санитет. фонда оправити, т.ј. код њих се мора предузети вештачко бушење да се дође до природних басена воде.

На ту цел има се у сваки годишњи буџет ставити потребна сума за бушење на једној миџералној води, како би се тај посао за неколико година могао извршити на свима минералним водама Србије, код којих је нуждан.

Ред по коме ће се тај посао предузимати на минералним водама Србије, одредиће Министар унутр. послова.

3.) Упоредо са бушењем да се дође до минералне воде, министарство унутр. послова стараће се, да се на свакој мине-

ралној води подигну све зграде, које су нужне за њену администрацију, за становање и храну гостију, за олакшавање комуникације, за одређивање поште и телеграфа дотичног места и т. д.

4.) Ако би Министар унутр. послова тачним предрачунима свега што би се имало потрошити, па да поједина бања или минерална вода у Србији потпуно одговори сувременим захтевима науке и друштва, ради којих се толики новци годишње извлаче из земље у најбоље заводе страних држава, дошао до убеђења, да се таква предузећа за извештан број година не би рентирала за државну администрацију, он ће тражити специјално одобрење законодавно, да може поједине бање или минералне воде у Србији дати приватном капиталу на експлоатацију. Предузимач једне минералне воде може да буде:

- а.) општина где је извор дотичне воде;
- б.) срезови или окрузи у којима су ти извори;
- в.) поједини капиталисти и друштва.

5.) Министар унутр. послова одређује

у споразуму са предузимачима, лекара за сваку минералну воду, кога ће лекара предузимач плаћати и то ако је могуће, одређује за сваку сезону истог лекара, а овај лекар што се тиче одговорности за вршење дужности, равна се средним лекарима.

Приватним лекарима, који имају право на практику у Србији, није забрањено практиковати на минералним водама, али они су дужни подносити одређеноме лекару дотичне минералне воде извешће о болесницима које они буду лечили.

Лекарева је дужност:

а.) да се брине за санитарску полицију на минералној води и у њеној околини и да лечи све болеснике.

б.) Лекар ће водити тачну књигу болесничку, у којој ће бележити свакога болесника који дође на минералну воду, његов национал, дијагнозу, кратку историју његове болести, начин лечења с минералном водом, резултат тога лечења и дан одласка болесниковог.

в.) Он ће тачно бележити сваки дан све метеоролошке појаве, сваки уплив тих

појава на каквоћу и коликоћу минералне воде.

г.) Он ће сиромашне госте на минералној води лечити бесплатно.*

д.) Он ће израђивати тачне месечне рапорте лекарске и на концу сезоне један главни рапорт, који ће слати Министру Унутр. Дела.

б.) Ради лечења сиротиње подићи ће се неколико кварта на свакој минералној води, са нужним бројем кревета. Лекар ће се старати за храну (из местне гостионице), послугу и за лечење тих болесника.

Цео трошак тих болесника пада на терет болнице онога среза из кога су болесници, ако су од управника и лекара те болнице са нарочитом исправом упућени на минералну воду.

7.) Занати и радње који праве смрад и ларму, нису дозвољене у кругу минералне

* По решењу М. Н. З. Бр. 8292/921 таксе за прегледе бањских лекара одређене су: за први преглед 20 дин. за остале прегледе 10 дин. У стану болесника и ноћу такса је дупла.

воде. Остали занати и радње могу бити само на окрајцима колоније.

8.) Министар унутрашњих послова прописаће правила о одржавању реда на минералној води, о времену докле јавна места могу бити отворена, о осветљењу улицама, о концертима, представама и другим забавама и т. д. и сваки се мора покоравати тим правилима. У свима таквим правилима, има нарочито да забрани држање блудница по механама и кафанама, као и сваки род коцкања у њима.

9.) Апотекари, који имају повластицу да држе јавну апотеку ма где у Србији, могу по одобрењу Министра унутрашњих послова отворити за време сезоне филијал своје апотеке у некој од минералних вода, ако нема у месту сталне апотеке.

Члан 30.

V. О школама за ниже санитетско особље

а.) школа за бабице.

1.) Да би се држава снабдела са довољним бројем изучених бабица, отвориће се у Београду о трошку народног сани-

тетског фонда „Примаљска школа,“ у којој ће уједно бити породилиште за сиромашне породиље.

2.) У школу за бабице примаће се:

а.) Оне женске, које поједини окрузи, срезови, или општине пошаљу као своје питомице.

б.) Оне које се јаве, да о своме трошку сврше ту школу и које положе таксу прописану од Министра унутр. послова.

Ако има кандидаткиња које су тако сиромашне, да не могу платити прописану таксу, Министар унутр. послова одредиће број најбољих међу њима, које ће се примити о трошку школе.

У сваком случају захтева се, да она женска, која жели ступити у школу бабичку поднесе:

а.) Сведоцбу окр. или варошког физика, да је телесно и умно способна, за питомицу такве школе. Та сведоцба може се издавати само таквом женскињу, које је добро писмено.

б.) Сведоцбу дотичног општинског суда, да је дотична женска поштеног и доброг владања.

в.) Крштено писмо.

Она женска, која је питомица среза или неке општине мора још поднети:

г.) Изјаву њеног мужа, оца или татора, да ће платити цео трошак, који се за време њеног школовања на њу учини, ако она, пошто постане дипломисана бабица, не би хтела служити у оној општини, чија је питомица на школи била, или ако буде отпуштена из школе пре него што сврши.

Осем тога свака кандидаткиња која је удата или је удовица, мора поднети лекарску сведоцбу да није трудна. Та сведоцба не сме бити старија 14 дана од дана када се поднесе.

д.) Феду пелцовања.

Женске млађе од 20 година и старије од 35 година не могу бити примљене за редовне ученице у бабичку школу, осем случајева изванредне способности код женске преко 35 година, о чему ће решити управник завода.

3.) Женскиње из других држава може се примити у бабичку школу о свом тро-

шку само тако, ако има места у интернату, ако се тиме не би оштетила каква кандидаткиња из Србије. И за ове ученице важи све оно, што је и за остале, које нису питомице, одређено тачком 2-ом овог устројства.

4.) Прима се свака сиромашна трудна жена да се ослободи бремена у школи, ако је при крају своје трудноће у деветом месецу и која не болује од сифилиса.

На неколико дана може се примити у завод и она трудна жена, која још није у деветом месецу, али јој због крволиптења и т. д. треба стручна примајска помоћ, или управник нађе да је случај врло поучан за школу.

Трудне жене, које нису сиротног стања, а желеле би да се у породилишту бабичке школе ослободе бремена, примаће се, ако има места, пошто плате таксу одређену од Министра унутр. послова за такве случајеве.

5.) Свака породиља која жели да се ослободи у бабичкој школи, треба да се јави бар 8 дана пре него што се очекује

управнику школе, који једини решава да ли се може примити или не. Изузимају се случаји преке нужде.

6.) Све ученице у бабичкој школи имају у њој стан и храну према прописима Министра унутр. послова. Број ученица у једном курсу, таксе за њихово издржавање и за школарину, одређује Министар тако, да се отуда по могућству покрију сви трошкови завода. Да ли ће се нека ученица од тих такса ослободити и у колико, решава Министар унутр. послова за сваки случај засебно.

Свака је ученица, без разлике да ли плаћа таксе за своје издржавање или не, обвезана да врши све домаће и нудилачке послове, на које се одреди.

7.) Свака ученица која се у бабичкој школи издржавала на рачун општине, среза и т. д. кад постане дипломисана бабица, мора служити у тој општини барем три године дана, иначе ће исплатити све што је на њу потрошено (види тачку 2).

Министар унутр. послова, по саслушању главног санитет. савета, одређује предмете

Закоп о уређењу санитет. струке

који ће се учити, средства за учење, доба када ће се учити и време које ће један курс трајати. Задатак је тога учења, да дотично женскиње прибави онолико при-маљског знања, које је нужно да се добије одобрење на радњу бабичког заната.

8.) Тако исто и начин како ће бабице полагати испит, одређује Министар унутр. послова.

9.) Ученице се отпуштају из бабичке школе:

а.) кад положи испит;

б.) кад се за време учења покаже да нека од њих нема телесних или умних способности за учење.

в.) кад учине какву грубу погрешку противу школског и домаћег реда.

Пресуду за случај под б.) и в.) изриче сам управник школе. Жалба против тога подноси се за три дана Министру унутр. послова.

10.) Лекарским и дијететским мерама за породиље и њину новорођену децу, управља према буџету управник завода. Породиље остају у заводу највише 7 недеља,

урачунавајући и време проведено у заводу и пре порођаја. Која се међутим озбиљно разболи, има да се пренесе у општу болницу, у одељење за женске болести.

11.) Завод стоји под надзором Министра, унутр. послова, који му прописује правила и упутства за целу службу и домаћи ред.

12.) Управник је завода лекар, који мора бити не само доктор медицине и хирургије, него и магистар бабичлука, односно доктор целокупног лекарства. Свакидашњи шеф одељка за породиљне и женске болести у општој државној болници уједно је наставник ученицама бабичке школе. *Министар Унутр. Дела одређује му за тај посао хонорар, који се ставља у буџет сваке године.*

13.) Главну бабицу завода предлаже управник, а поставља Министар, који јој прописује делокруг и који је може отпу-стити, кад год нађе да је у интересу службе.

14.) Сваке године мора се бар један бабички курс свршити.

... Измене и допуне од 17. јануара 1905. год.

15.) Свака општина која броји више од 5000 душа свога становништва, дужна је послати из своје средине и издржавати у овој школи на једном курсу по једну питомицу.

16.) Кад се држава снабде са довољним бројем изучених бабица, ако школа не би могла већину својих трошкова попуњавати својим приходима и таксама, Краљ, по саслушању Министарског Савета, може школу затворити на неодређено време, а по потреби доцније наново отворити.

Члан 31.

б.) Школа за лекарске помоћнике

1.) Да би се свака окружна, среска и општинска болница у Србији снабдела са поузданим лекарским помоћником, коме се може поверити болница, кад год њен управник и лекар одсуствују због својих осталих цивилних или војних дужности, установиће се у Београду школа за лекарске помоћнике.

2.) Задатак је те школе:

Да у што краћем времену и што јефти-

није васпита извештан број лекара, засебног рода, који ће из медицине, хирургије и примаљства учити само оно, што лекару треба крај болесничке постеље и онолико, колико је нужно за дијагнозу и терапију најчешћих болести. На тој школи има да се обиђе све оно, што мора знати доктор који је у вишем смислу научно образован, коме та знања требају, било да би на даљем развиту лекарских наука могао суделовати, било у врло заплетеним рејим случајевима боловања, било у свима гранама државног лекарства.

Лекари техничари који ће се васпитати на овој школи лекарских помоћника, имају се што више могуће практично упознати са пољем будућег рада и са средствима и манипулацијама за вршење те дужности, како би прибавили механичку способност тога рада.

3.) Према начелу изложеном у тачки другој овога члана, у школи лекарских помоћника предаваће се ови предмети:

а.) дескриптивна и топографска анатомија;

- б.) физиологија;
 - в.) основи хемије;
 - г.) фармакологија;
 - д.) патолошка анатомија;
 - ђ.) патологија и терапија унутрашњих болести;
 - е.) патологија и терапија хируршких болести, са болестима коже, очију, ушију и венеричким болестима;
 - ж.) примаљство (бабичлук).
- 4.) У предавању ових предмета имају се професори строго придржавати просте индукције, простог тумачења природних појава у човечјем телу у болестима и њиховом лечењу, уздржавајући се од сваког за ову циљ излишног теорисања и апстрактног философисања.
- 5.) У овој школи биће редовни професори шефови одељења у општој државној болници, а за предмете за које не буде шефова одељења, или за које су потребни нарочити стручњаци, Министар унутр. послова поставиће хонорарне професоре и одредиће им годишњи хонорар до 1000 динара из суме одређене буџетом за школу лекарских помоћника.

6.) Учење у школи за лекарске помоћнике траје 6 семестара (без прекида) или три године. Од овога рока не може се отступити ни под каквим условима.

7.) Ко год хоће да буде примљен у школу за лекарске помоћнике, мора свршити најпре целу гимназију или реалку са добрим успехом.

8.) Пре него што се неко прими у школу мора се подврћи лекарском прегледу да би се видело, је ли телесно и умно способан за лекарског помоћника.

9.) Цело је школовање бесплатно. Ђаци те школе имају да набаве о свом трошку само учила, књиге и инструменте.

10.) Ако би који од ђака те школе за време школовања уживао благодејање или новчану помоћ од какве општине или среза, он је обвезан најмање три године. пошто сврши школу, служити као лекарски помоћник у дотичној среској болници.

Ако би такав питомац пре времена изашао из школе, или би из ње био отпуштен, он, односно његова родбина, дужни су платити дотичном срезу или општини суму, која је дотле на њ потрошена.

11.) Лекарски помоћник који сврши ту школу и добро положи испите, добија диплому са потписом свију професора. На основу те дипломе може бити примљен за лекарског помоћника при свима јавним и приватним болницама и за лекарског помоћника у војсци.

Њихова је служба указно звање и дели се на четири класе са: 1200, 1500, 1700 и 1900 дин. год. плате и са правом на стан и огрев у болници.

12.) Министар унутр. послова прописује инструкцију за службу лекарских помоћника, у којој ће тачно бити обележени њихови одношаји на спрам осталог санитетског особља у држави, на спрам њихових претпостављених, као и њихово учешће у пословима санитетске полиције и судске медицине.

13.) Када се држава снабде са довољним бројем добрих санитетских помоћника, Краљ, по саслушању Министарског Савета, може наредити, да се школа за лекарске помоћнике у Београду на неодређено време затвори, а по потреби доцније отвори.

В.

О државним питомцима.*

Члан 32.

1.) Да би добили за лекаре и ветеринаре отачествене синове, слаће се на стране универзитете сваке године државни питомци за изучавање лекарских наука и ветеринарства. Они ће се издржавати из прихода народног санитет. фонда. Број питомаца одређиваће се по потреби годишњим буџетом народног санитет. фонда.

2.) Питомац може бити само онај, који је у Србији завршио најмање целу гимназију или реалку и положио испит зрелости. Првенство имаће они, који су свршили природно-математички одсек философског факултета на великој школи.

3.) Министар унутр. послова за сваки избор питомаца расписаће стечај и објавити у званичним новинама, одредивши дан до ког се кандидати морају пријавити.

4.) Сваки кандидат мора поднети поред молбе још:

* в. Правила о питомцима Минист. Народног Здравља, од 30. VIII. 1919 год.

- а.) школску сведоцбу;
 б.) лекарску сведоцбу, да је телесно и душевно здрав, и
 в.) да је сиромашног стања.

5.) Министар унутр. послова послаће све ове молбе без разлике заједно са мишљењем главног санитетског савета о томе: какву спрему и каква својства морају имати питомци (тачка 2. под г. чл. 8.) — академијском савету велике школе, који ће из пријављених кандидата изабрати по најбоље и кандидовати их Министру унутрашњих послова за питомце.

6.) Само на овај начин изабрани и кандидовани могу бити постављени за државне питомце.

7.) Сваки државни питомац по свршеним наукама дужан је онолико година отслужити, колико је на страни провео и у месту где се одреди. Ономе који не хтедне ову обавезу извршити, неће се дати право праксе у Србији, нити каква државна служба, докле год обавезу своју не испуни.

8.) Они, који су о своме трошку почели учити на страним универзитетима, не могу постати државни питомци.

* Но ако су без своје кривице дошли у такво оскудно стање, да не могу довршити лекарске науке а могу доказати да су се дотле с успехом учили и примерно владали, Министар унутр. дела може им одредити помоћ да сврше студије и положе испите, употребивши на ту цел највише четвртину целокупне суме, одређене санитетским буџетом на издржавање државних питомаца по струци лекарској и ветеринарској. Са том помоћи примају дотични на се све дужности и обавезе државних питомаца.*

**9.) У циљу спремања специјалиста у свима гранама лекарства, може Министар унутр. дела слати на стране универзитете, као државне питомце, поједине свршене лекаре, који се буду радом својим одликовали.

И за питомце ове врсте важе одредбе тачке 7. овог члана.**

Г.

Особена наређења.

Члан 33.

Овлашћује се Министар унутрашњих послова:

*... * Измене и допуне од 11. јуна 1884. год.

**... ** Измене и допуне од 14. јануара 1900.

1.) Да може својим претписом наредити све оне мере, које нису предвиђене овим законом, а које би се показале нужне да се очува здравље у народу и које не спадају у надлежност законодавства;

2.) Да може за непослушност наспрам наредаба под 1. одређивати казне до 30 дана затвора, односно до 150 динара новчане казне.*

*Прелазно наређење.***

1.) Они доктори медицине и лекари са равним академским степеном, који су то постали кад овај закон ступи у живот, а са оних су факултета, на којима су докторски, односно лекарски испити уједно и државни, ослобођавају се од испита предвиђених у чл. 9. тачка 1.

2.) Окружни физикуси и они који овај ранг имају, а које овај закон затече у овом звању задржавају сва стечена права и не морају полагасти физикатски испит.

3.) Док се не установи и свима потребама снабде апотека у општој државној болници, предвиђена у чл. 26.а. тач. 3.

* Државни Савет није надлежан да по жалби разматра решења полицијских власти, која су донета по закону о чувању народног здравља, — одлука од 1-VIII-1902. год. Бр. 2859.

** Измене и допуне од 17. јануара 1905. год.

Министар Унутр. Дела одређује, одакле ће болница набављати потребне лекове.

4.) Док не буде у земљи довољно специјалиста, могу се за шефове одељења у општој државној болници узети лекари, било приватни, било у државној служби, за хонорарне шефове одељења, а дужност је Министра Унутр. Дела постарати се, да се способни лекари спреме за специјалисте.

Члан 34.

Овај закон почеће важити од 1. марта ове године и кад га књаз потпише.

Члан 35.

Кад почне важити овај закон, губе силу ови закони:

1.) Закон о устројству сталног лекарског одбора од 4. априла 1869. у Зборнику 21. стр. 10. (Санитетски Зборник I део, I свеска страна 22.);

2.) Настављеније за окружне физикусе од 21. августа 1839 год. у Зборнику 1. стр. 108 (Санитетски Зборник I, 1. стр. 24);

3.) Височајше решење од 18. јануара 1855 у Зборнику VIII стр. 47. (Санитет. Зборник I, 1. стр. 32) о сведоцима за преглед трудне удовице;

4.) Највише решење од 17. новембра 1859. год. у Зборнику XII, стр. 90. (Сани-

тетски зборник I, 1. стр. 35) о изласку окр. физикуса у села ради лечења на позив приватних;

5.) Правила од 8. јула 1839. Зборник I, стр. 69. (Санитет. Зборник I, 1. стр. 219) о калемљењу богиња на људима, заједно са свима допунама и изменама;

6.) Закон за апотеке и апотекаре од 26. маја 1865 у Зборнику XVIII, страна 131. (Санитет. Зборник I, 1. стр. 263);

7.) Закон о подизању и устројству болница од 27. марта 1865 у Зборнику XVIII, стр. 107 (Санитет. Зборник I, 1. стр. 293);

8.) Закон о устројству дома за сумануте од 3. марта 1865 год. у Зборнику XIV, стр. 21. (Санитет. Зборник I, 1. стр. 360);

9.) Височајше решење од 5. октобра 1843. (Санитет. Зборник I, 1. стр. 400), о гробљу.

10.) § 41. тачка а. други одељак допуне од 28. децембра 1879 године (Зборник 35. стр. 43.) у Закону о чинов. грађанског реда;

11.) Сва друга наређења, која би била противна овом закону;

Пропоручујемо нашем Министру унутр. послова да овај закон обнародује и свима Министрима да се о његовом извршењу старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

САДРЖАЈ

	Страна:
Општа опредељења	3.
Ближа опредељења	5.
О хемијској лабораторији	22.
О Главном Санитет. Савету	23.
О давању праксе и о примању у државну службу	27.
О окружним физикусима	29.
О окруж. марвеним лекарима	43.
О среским лекарима	50.
О општинским лекарима	56.
О општинским бабицама	63.
О приватним лекарима и приватној пракси држав. и општин. лекара	68.
О таксама за лекарске услуге	77.
О установама за спречавање разболевања Карантини и састанци	84.
Мере противу великих или природних богиња човечијих	85.
Каламљење крављих богиња	87.
Гробље и сарањивање	90.
Мере против венерич. болести	97.
О апотекама, апотекарима и о држању и продавању лекова и отрова	104.
О болницама	105.
Општа државна болница	120.
	126.

Страна :

Болница за душевне болести	131.
Упућивање душевно оболелих на посма- трање	135.
Окружне болнице	141.
Среске болнице	143.
Општинске болнице	144.
Приватне болнице	145.
Сиротињски дом за телесно неспособне .	146.
О бањама и минерал. водама	152.
Школа за бабице	157.
Школа за лекарске помоћнике	164.
О државним питомцима	169.
Особена наређења	171.
Прелазна наређења	173.

Сав-Др 36384